

CIRCUL NOSTRU V | PREZINT | :

PNL – un festival de muzic\ u[oar\

Am mai scris aici despre n\vala vedetelor \n politic\ rom\neasc\, provocat\ de votul uninominal, at\ t de cerut de public \ntr-un mod pe care-l consider aproape incon\ntent. Nu m-am a[teptat ns\ ca \n v\rful ierarhiei la atragerea vedetelor spre Parlament s\ se situeze, confortabil, la o distan\ mare fa\ de urm\ritorii, tocmai PNL. Tocmai PNL spun pentru c\ liberalismul ar presupune, \n opinia mea, altceva. Ar presupune \n primul r\nd o oarecare distan\are de populism, mai potrivit par-c\ partidelor de st\nga. PNL-ul \ns\, dup\ ce [i-a dezam\ngit masa de electorat clasic, fidel, prin unele m\sur\ populiste luate la guvernare, vine acum cu o alt\ bat-jocur\ tot la adresa acelu\ electorat. \n felul acesta, nu prea r\m \n multe moduri de a combate afirma\ia c\ liberalii au sacrificat, \n ultimii ani, tot ceea ce [inea de principii, \ndrept\ndu-se c\tre un public votant care apar\ine, \n mod tradi\ional, mai degrab\ PSD-ului.

Ce s-a b\tut \n cuie, ce se discut\ acum \n [edim]ele la v\rf liberal? Apare ca b\tut \n cuie candidatura ac-torului Florin C\linescu, pentru un post de senator \n Arge[, a c\nt\re]ei Dida Dr\gan, care a ales s\ combat\ \n sectorul 2 bucure[tean, a compozitorului Mihai Po-corschi, care se va prezenta \n fa\ja electoralului din Tulcea. Nu trebuie s\l uit\m, fire[te, pe Petre Roman, candidat \ntr-un colegiu din afara Rom\niei, care, de [i are un trecut remarcabil de politician, \n ultima vreme a ocupat spa\ii tipografice mai degrab\ \n revistele licioase. S\nt luate de asemenea \n calcul, spre a reprezenta liberalismul rom\nesc \n Parlament, nume precum cel al fostului campion olimpic la sabia Mihai Covaliu, \n Bra[ov, sau al mediocrei c\nt\re]e Ramona B\descu, al c\re]i CV prezint\ mai degrab\ apari\ii meteorice \n postur\ de pre-zen-tatoare a unor festivaluri dec\ t hituri lansate. [i nu spun asta \n sensul c\ vreun hit ar fi [cut-o mai potrivit\ pentru intrarea pe scena politic\, ci pentru c\ lipsa de performan\ \n chiar domeniul de activitate pune la \ndoial\ capacitatea libera-lilor de a-[i urm\ri p\ n\ [i propria idee de a atrage vedete veritabile \n partid.

PNL mizeaz\ deci pe transformarea unei anime notorii[ti] \n voturi. Ceea ce poate fi o dovad\ a faptului c\ liberalii s\nt tot mai nesiguri de princi-piile, de valori, de platforme-program. Altfel spus, prin cocoj\area unor vedete \n postura de candida\i, liberalii arat\ c\ nu mai cred\ \n propria politic\ liberal\l. Pentru c\ \n nici un fel nu poate fi interpretat un asemenea gest \n afara inten\iei evidente de a p\c\lii electoratul needucat. De a-l a-trage nu spre programe, ci spre chipuri cunos-cute, care n-au nici un fel de leg\ur\, \n fapt, cu ceea ce \nseamn\ politica liberal\l. Or, \sta e un e[ec major pentru Rom\nia, nu doar pentru partidul condus de C\lin Popescu Triceanu. [i asta \ntruc\, poate pentru prima dat\ \n istoria sa democratic\ \ntr-un mod at\

de concludent, Rom\nia nu mai beneficiaz\, pe scena politic\, de un curent liberal autentic. Toate partidele s-au \nghesuit nu la st\nga, ci \ntr-un populism ieftin, penibil de cele mai multe ori. Dar [i mai grav e c\ acest lucru se \nt\mpl\ din pricina faptului c\ strategia acestor partide au observat o mas\ mare, imens\, de elec-torat gata s\ \nghit\ populismul ieftin, penibil.

N-are importan\ aici faptul, pe care mi l-ar servi drept contraargument unii, c\ liberalii [i pun \n frunte vedete-locomotiv\ \ntruc\ ei au \njeles cel mai bine valoarea redistribuirii dup\ votul din 30 noiembrie. Cu alte cuvinte, c\ vor profita de pe urma votului adus de personaje notorii, iar redistribuirea va aduce cu sine [i o seam\ de liberali autentici \n Parlament. Problema care se pune aici e tot de principiu: oare le [ade bine liberalilor autentici (presupun\nd c\ mai exist\l) s\ se ascund\ dup\ fustele unor c\nt\re]e pentru a-[i face loc printre parlamentari?

O concluzie nu e necesar\ aici, acum. Concluzia cea mai bun\ o va aduce votul. Un vot care, dac\ se dovede[te corec\l presupunerea strategiilor cu privire la electoratul rom\nesc, ne va aduce \n Parlament un grup liberal cu multiple talente muzicale, sportive [i actorice[ti]. Iar Traian B\descu, mare sus[in]tor al uninominalului, va trebui s\ se declare mul[umit: \n sf[r]it, clasa politic\ rom\neasc\ c\ se schimb\l. Cu o clas\ de vedete care ne vor face legi.

ROM\NII E DE{TEP}I

Tigrul lui Putin

Una din [tirle care mi-au st\mit cel mai sardonice r\jet din ultima vreme – de [i nu era tocmai de r\s – a fost minunata poveste a viteazului Putin [i a tigrului dobor\ de el. C\nd am citit-o, m-am bucurat de unul din pu\inele lucruri tr\ite \n comunism [i de care s-ar putea bucura un om: c\ am apucat s\ \nv\ pe pielea mea mecanisme propagandistice ale unei tiranii cu fa\ populist\l. To [i cei care au tr\it \n anii aceia dincoace de Cortina de Fier [i-au dezvoltat un soi de al [aselea-[aptelea sim], cel al propagandei, [i el e at\ t de puternic, \nc\ t uneori chiar pare p\cat c\ nu te mai po [i l\sa iluzionat – m\car o clip\ – de farmecul unei pove[ti frumos ticluite.

Fiindc\ povestea – trebuie s-o recunoa[tem – e frumoas\l. Putea fi subiectul unei pelicule Mosfilm. Iat-o, \n forma ei pur\l. Premierul Rusiei, Vladimir Putin, tocmai se plimba printr-un parc na\ional, dar [i omenos (dup\ cum s-a v\zut), ajut\ apoi la m\surarea col\ilor tigrului, \nv\luit de recuno[ti]na cald\ a jurnali[tilor pe care i-a salvat de la moarte – [i care l-au filmat cum \i salveaz\ de la moarte. *Kanie] filma. Frumos, nu?*

dar [i omenos (dup\ cum s-a v\zut), ajut\ apoi la m\surarea col\ilor tigrului, \nv\luit de recuno[ti]na cald\ a jurnali[tilor pe care i-a salvat de la moarte – [i care l-au filmat cum \i salveaz\ de la moarte. *Kanie] filma. Frumos, nu?*

» Eroul nostru, curajos, dar [i omenos (dup\ cum s-a v\zut), ajut\ apoi la m\surarea col\ilor tigrului, \nv\luit de recuno[ti]na cald\ a jurnali[tilor pe care i-a salvat de la moarte – [i care l-au filmat cum \i salveaz\ de la moarte. *Kanie] filma.*

CITI]I S | PT | M-NA VIITOARE -N
OBSERVATOR CULTURAL

- » *Fast\ deschidere de stagione \n cinematografia rom\neasc\.* Valerian Sava [i Mihai Fulger prezint\ *Boogie [i Podul de flori*, filmele regizorilor Radu Muntean [i Thomas Ciulei
- » *Din nou despre Iluziile literaturii rom\ne,* \ntr-o analiz\ de Carmen Mu[at
- » *Cronica literar\:* *Regele alb*, roman de Gyorgy Dragoman, comentat de Bianca Bur]a-Cernat
- » *Focus:* Leonard Cohen \n concert la Bucure[ti

av\nd la el o pu[c\ [i o echip\ de speciali[ti] \n protec]ia mediului. Tot pe-acolo, nu se [tie de ce, se \nv\rttea [i un grup de jurnali[ti de televiziune. \n fine, \n rolul antieroului, prin zon\ st\tea [i un tigru siberian. [i, respect\nd structura basmelor, analizat\ cu aproape un secol \n urm\ de V.I. Propp, cei trei actan]i (eroul, antieroul [i fata de \mp\rat – adic\ jurnali[ti]) se \nt\lnesc pe c\mpul de... \nt\lnire, s\ zicem. Tocmai c\nd jurnali[ti] jurn\leau mai cu zor, tigrul scap\ din capcana \n care abia ce fusese prins (\ntr-un parc na\ional) [i se re-pede la ei. Teroare, groaz\, suspans. \ns\ din partea cealalt\ apare, fr\ team\, \n-su[ti] premierul Putin, care duce pu[ca la ochi [i doboar\ tigrul, salv\nd de la o moarte sigur\ jurnali[ti] \nsp\im\nta]i. Iar [itirea – desigur, cu film\ri „la cald\” fcute de fata de \mp\rat a epocii moderne, care este televiziunea – a [cut\ \nconjurul lumii.

Pentru suferetele sim]itoare s-a precizat c\ pu[ca premierului era \nc\rcat\ cu tranchilizante, a[a c\ tigrul a fost doar sedat, nu omor\ t. Eroul nostru, curajos,

instaurat de el, poate c\ atotputernicul premier (pe atunci pre[edinte) ar fi ap\rut [i \n liftul \n care a fost ucis\, cu o pu[c\ sau un pistol \n m\m\, [i l-ar fi anihilat pe atacator. Tot cu tranchilizante, desigur, fiindc\ a[a s\nt eroii. Sau fiindc\ l-ar fi putut folosi ulterior, pentru al]i jurnali[ti recalctran]i.

Pomeneam la \nceput de sim]ul propagandei, dobor\nd de genera]ia mea \n anii comunismului, cel care ne-a \mpiedicat s\ savur\m povestea cu tigrul lui Putin altfel dec\ t \n cheie ironic\l. Nimeni nu va putea s\l-mi scoat\ din cap, de exemplu, convingerea c\, \nainte de a descuia sau decupla mecanismul care [i [inea sberin\ \n capcan\l, tigrul acela pierins a fost sp\lat pe din]i [i piept\nat frumos, iar ghearele i-au fost tunse de un stilist, ca s\ nu apar\ \n fa]a premierului [i a jurnali[tilor a[a, ca un s\lbatic.

B\nuiesc c\ nici cet\enii ru]i n-au \nghit\ povestea \n litera ei. N-ar face-o nici dac\ ar fi adev\rat\l. Trist e \ns\ c\ nici nu trebuie s-o cread\l. Trebuie doar s\ [tie, s\ recunoasc\l modelul de propagand\ \ntruchipat de tigrul lui Putin [i s\-[i aminteasc\ ce \nseamn\ el \n istoria Rusiei. *S-a \ntors St\p null!* Asta \nseamn\l. Nu-l mai cheam\ nici Lenin, nici Stalin, dar El e. E cel care te poate sc\pa de un tigru de Siberia sau \i poate facilita \nt\lnirea cu el chiar la tigru acas\l.

Mămică, dă-mi povestea cu fetița lisus!

A fost odată: / un tătuc care [i-a tran[at b]ie]elul / o bunicu] care a fost violat de un t’n[r. / o feti] care a fost g’sit moart pe c’mp. / un copil nou-n’scut care a fost n’junghiat [i aruncat în tomberon. / un scriitor care scria despre porci verzi, copii abuzaj, feti]e lisus [i oameni-pern\ care-i sufoc\ la timp pe micu]ii neferici]i. / Horror-ul mu[c\ din realitatea cotidian\ / Halim non-stop calupuri de moarte în direct.

Mihaela Michailov

Spectacolul zilei e un desfășurător de evenimente în s’nge. -n cea mai recentă premieră a Teatrului Maria Filotti din Brăila, *Omul pern*, în regia lui Radu Afrim, ficțiunea se naște din tortura abominabilă [i naște, la r’ndul ei, o dependen]ă obsesivă.

-ntr-un regim totalitar, un t’n[r este anchetat [i, în final, omort, pentru c\ scrie povestiri macabre al c’ror conținut este asociat dispariției unor copii din orașul în care trăiește. Fantasticul crud al ficțiunilor este trecut prin m[ă]n[r]ia unei retorici de anchet\ care se bazează pe manipulare [i distorsiuni. Lui Katurian i se cenzurează brutal dreptul la poveste, apoi la existen]. -n t’i se confisc\ substan]a ficțiunilor, apoi ficțiunea care e ns\ [i via]a lui. Katurian este dispus s\ sacrifice orice numai s\ [i poat\ p[ă]stra poveștile n’ siguran]. Povestea poveștilor lui se c[ă]n[r pe o realitate care poate fi, la fel de bine, ficțiune. Scriitura lui McDonagh (autor irlandez n’scut în 1970, montat deja în România) conține o ambiguitate de adncime pe care spectacolul lui Afrim reușește s\ nu o dilueze nici o secundă. Realitatea [i ficțiunea s’nt ca două buc]i de plastilin\ care curg una în alta în a[a fel] nc’t nu mai ai nici un reper clar. Poveștile lui Katurian au un picior în imaginar [i altul în reportajul celei mai morbide realit]i. Katurian povestește cum [i-a omort p[ă]rin]ii atunci c’nd a descoperit c\ [i torturau pe fratele lui pentru ca zgomotele din camera al[turat\ s\ i poat\ ns’ngera imagina]ia. Poveștile „bune” se pl[ă]tesc cu pre]ul r[ă]nilor „rele” care las\ traume pe via]. Realitatea biografiei poate fi ea ns\ [i o ficțiune.

Spectacolul crimelor cotidiene este interpretat cu z’mbetul pe buze

Afrim creează situa]ii actan]iale în interiorul ficțiunilor mb[r]igate, inventează personaje care nu s’nt în text, transform\ atrocele într-un show cinic [i poetic [i subminează conven]ia teatral\.

Martin McDonagh este o punere în abis a ficțiunii. Afrim construiește [i deconstruiește pe mai multe planuri rotativa ficțiunii în rama horror-ului. Spectacolul crimelor cotidiene este interpretat cu z’mbetul pe buze de o div\ blond\ în rochie mult\ (Mihaela Trofimov personalizează imaginea *torturii* în folie *glamour*) care trezește la pulsul sordidului o Br[ă]il\ amor]it\.

Exist\ mai multe pluri ale perform[r]ii horror-ului: un horror local-regizorul introduce fragmente de text care s’nt buc]ic\ rupt\ din [tirile autohtone de la ora 5 – un horror general valabil, indiferent de spa]iu, un horror ficțional [i un horror metaficțional.

Toate aceste niveluri se intersectează în structura spectacolului. Conven]ia e un

Eugen Jebeleanu și Emilian Oprea

fel de plasm\ care se stinge [i se aprinde instantaneu. Conven]ia devine coperta unei ficțiuni care se deschide [i se nchide pe m[sur\ ce personajele intr\ [i ies din ea. Mor]ii se ridic\ de pe jos [i încep s\ danseze [i s\ c’nte. Totul nu a fost dec’t carcasa unei povești, a unui teatru la puterea n a ficțiunii.

Liviu Pintileasa [i Alin Florea s’nt anchetatorii pervers[i, brutali [i frustra]i, s’nt instrumentele unui sistem opresiv care jîntește în vulnerabilitatea unui scriitor gata s\ [i asume crimele din povestiri numai ca s\ le poat\ salva. Cei doi actori au relaxarea [i deta]area pe care abuzul de putere le poate da în situa]ii-limit\.

Cuplul tor]ionar [i cuplul torturat (Katurian [i fratele s[u] retardat Michal) dezvolt\ semnifica]iile politice ale ntregului scenariu. Ficțiunea este instrumentat\ ca dispozitiv socio-politic. Eugen Jebeleanu, care în *Boala familiei M*, spectacol regizat de Afrim la Teatrul Național Timișoara, l-a jucat pe fratele cel mic, singurul revoltat de amor]eala alienant\ a celor din jur, creează aici, cu aceea[i autenticitate, un frate „inocent criminal”, care spune cele mai crunte povești cu o naivitate tulburătoare.

Emilian Oprea reușește performan]a de a d’nci retardarea personajului s[u], r[ă]v s\ o joace explicit. Oprea e vocea care nsol]ește dezvoltarea scenariului, e naratorul care a scris cu propriul corp eviscerat cea mai horror poveste: a lui.

Personajul colectiv, care apare în cele mai multe dintre spectacolele lui Afrim, dinamizează atmosfera [i func]ionează ca parte din ficțiune [i ca parte din sistemul totalitar. Tinerii care stau în cutiile-celule – decorul e compartimentat pe vertical\ [i pe orizontal\ ca un dulap cu dosare vii sau ca un cavou-vitrin\ – s’nt personaje din povestiri [i, totodată, obedien]i funcționari ai sistemului.

Omul pern e hip-hopul lugubru (spectacolul începe în ritm de hip-hop) în care realitățile „grele [i rele] s’nt înfălate. E montajul unor hâlcii de ficțiune care jînesc din s’ngele cotidian. E ancheta pic[tur]ilor de s’nge care se scurg din imagina]ia tran[at\.

A fost odată un scriitor...

Teatrul Maria Filotti din Brăila
Omul pern de Martin McDonagh

Traducerea: Miruna Suru

Un spectacol de Radu Afrim

Cu: Eugen Jebeleanu, Emilian Oprea, Liviu Pintileasa, Alin Florea, Mihaela Trofimov, Claudiu Urse, Septimiu Stoica, Geo Nedelcu, Vali Burlacu, Geo Crînta, Eliza Turtoi, Cosmin Cosma

Decor: Cosmin Florea

Costume: Ana-Maria Pavel

Coreografie: Eugen Jebeleanu

Sound design: Radu Afrim

Song „degetele”: Ada Milea

A încetat din via] Dan Horia Mazilu

Academia Română a anun[at, mar]i, 16 septembrie, c\ a încetat din via] prof. univ. Dan Horia Mazilu, membru corespondent al Academiei Române, directorul general al Bibliotecii Academiei Române.

N’scut în 1943, Dan Horia Mazilu f’cut cursurile liceului „N. B[ă]cescu” din Pitești, apoi ale Facult\]ii de Limbi slave a Universit\]ii din București, lu ndu-[i doctoratul, în 1972, cu teza *Udr[it]e N’sturel*. A urmat treptele ierarhiei universitare, ajung nd profesor la Catedra de Istoria Literaturii Române a Universit\]ii din București. De-a lungul anilor a fost lector de Limb\ [i Literatur\ Român\ la Universitatea din Sofia [i profesor invitat la Institutul de Romanistic\ a Universit\]ii din Viena. A fost ales membru corespondent al Academiei Române în anul 2001, iar din 2006 a fost director general al Bibliotecii Academiei Române, func]ie pe care a onorat-o p’n\ n ultimele zile ale vie]ii.

Prof. Dan Horia Mazilu s-a dedicat cu aceea[i d’ruire [i istoriei [i teoriei literare, cu o aplecare aparte spre literatura medievalistic\, evolu nd spre istoria mentalit\]ilor. Dintre numeroasele sale lucr[ri [i studii amintim: *Barocul în literatura român\ din sec. al XVII-lea*, *Varlaam [i Ioasaf, Istoria unei c[ă]ri*, *Proza oratoric\ în literatura român\ veche*, *Recitind literatura român\ veche*, *O istorie a blestemului*, *Dimitrie Cantemir, un prin] al literelor*, *Noi printre ceilal]i sau despre literatura peregrinilor*, *Dracula pe care Occidentul l-a ratat*, *Voievodul dincolo de tron*.

De cur nd, la Editura Polirom a ap[rut cartea sa *Văduvele sau despre istorie la feminin*. -ntr-un recent interviu m[r]turisea c\ proiecta s\ scrie despre o viziune nou\ a operii lui Dimitrie Cantemir. La Polirom a mai publicat *Lege [i r[ă]delege în lumea româneasc\ veche*, *Voievodul dincolo de sala tronului*, *O istorie a blestemului*, *Noi despre ceilal]i*. *Fals tratat de imagologie*.

„Prin stingerea din via] a prof. Dan Horia Mazilu, comunitatea academic\ pierde pe unul dintre cei mai de distin]i membri ai s[ei], un profesor de voca]ie, un cercet[tor de excep]ie, care a l[sat literelor române [i o oper\ ce se nscrie în tradi]ia marilor c[ă]rturari români”, se mai men]ionează în necrologul dat publicit\]ii de Biroul de pres\ al Academiei Române.

~nv\]`nd ceea ce am uitat. O discuție cu Johanna Billing

Johanna Billing este o artistă suedeză renumită pentru filmele sale video atmosferice, preocupate de dinamica relațiilor interumane. Deseori, acestea investighează modul în care indivizii se adaptează schimbărilor sociale. -nscenat drept performance-uri colective [i participative în desfășurare, rezultat din colaborarea deschisă cu agenții și, situațiile care au loc în majoritatea lucrărilor sale s'nt înregistrate video [i, ulterior, editate în forma unui film. Rezultatele finale documentează o experiență a vieții în comun [i exprimă procese de nv]are ce mbogătesc alegerea de sine. Muzica este o parte centrală a filmelor sale atmosferice, în care ritmul, sunetul [i versurile funcționează ca o complexă rețea de referințe estetice, conceptuale, istorice [i politice.

-n acest an, Johanna Billing participă la a 8-a ediție a Bienelei de Art Contemporană „Periferic” din Iași, care se desfășoară între 3 [i 18 octombrie. Ediția din acest an poartă denumirea de „Arta ca dar” [i o are drept curatoare pe Dora Hegyi (project leader, tranzit. hu/Budapesta). Intitulat *I'm lost without your rhythm*, proiectul propus de Johanna Billing în cadrul bienalei este unul inedit: un workshop de coregrafie cu un grup de dansatori amatori din Iași [i actori lipsiți de experiență coregrafică, realizat cu ajutorul unui coregraf profesionist, la care publicul larg este invitat să asiste. Workshop-ul va constitui materialul de pornire al unui film video ce urmează a fi realizat ulterior evenimentului.

Interviu realizat de
Cristian Nae

Majoritatea lucrărilor tale par a se construi în jurul unei situații propuse din care persoanele participante s'nt nevoite a găsi o cale de ieșire sau cu care s'nt nevoite să se confrunte ca experiențe de autoedificare. Ce anume te determină să alegi sau să propui un anumit context, un setting particular pentru o acțiune?

Este un proces intuitiv, care [i are de multe ori sursa în vise, amintiri sau sentimente de care pot fi contrariat sau pe care pot încerca să le definesc. -ntr-un anumit sens, poate fi considerat un proces psihologic. Ulterior, în timpul realizării, lucrurile pot fi „declanșate” sau pot fi scoase în relief prin înținiri cu anumite persoane sau cu un context specific. Dar de multe ori trebuie doar să urmăresc

originea unor lucruri, încercând să descopăr motivul pentru care anumite situații, imagini [i gânduri „mi rămân fixate în minte [i este dificil să le descriu în cuvinte [i să le înțeleg la un nivel mai conștient.

Lucrezi uneori ca regizor/coregraf/producer al unui performance colectiv. De ce implici mai întotdeauna un grup temporar de oameni în producerea operelor? Ce importanță acorzi acestui aspect?

Aș spune că lucrările „nsele nu s'nt niciodată despre comunitate sau grup, ca temă sau ca parte a opereii „nțeleas drept un mod specific de a face lucrurile „mpreună... S'nt mult mai interesat să documentez individualul. A lucra cu mai mulți oameni în același timp facilitează apropierea de această situație. Prin urmare, grupurile reprezintă un fel de fundal, societatea poate, care se mișcă în jurul individului. -ns nu pot exclude faptul că de multe ori în filmele mele s'nt implicate grupuri mai mari de oameni. Totuși, am sentimentul că, prezentând un grup care face ceva, indiferent dacă este vorba de un mod de organizare sau doar despre existență în comun, de multe ori acest aspect colectiv dobândește o atenție atât de mare întrucât se desprinde ca o imagine sau o constelație destul de puternică [i stranie în societatea de azi, dat fiind individualismul tot mai accentuat din ultimii ani.

Am sentimentul că multe dintre lucrările tale anterioare comentează un eșec al comunității definit prin mpurtirea unei credințe într-o idee

FOTO: Malin Aronsson

ARS TELEFONICA
2008, 23-27 Septembrie

Participanți/Participants:

LOCUL/LOCUL:
Cabinete telefonice P (Universitate), B (Nicolae Bălcescu), R (Magheru), P (Piața Unirii), A (Amara), B (Bucuri), S (Sala de Cultură)
The Phone Booths University Square, Nicolae Bălcescu str., Magheru str., Amara Square, The Romanian Athletes, Galaia str.

LOCUL/LOCUL:
Centrul de Introspecție Vizuală București
Center for Visual Introspection Bucharest
Str. Biserica Enep nr.16, sector 1 / 16 Enep str., district 1

Studio Basar București
Luca Frei Malmö
Carl Michael von Hausswolff Stockholm
Dörte Meyer Berlin
Jiří Skála Praga
Nasan Tur Berlin
Eveniment cancelat/Related event: Desechiderea/Opening 2.10.2008:
Iratxe Jaio + Klaas van Gorkum Rotterdam

www.pplus4.ro

Organizator/Organizer: Centrul de Introspecție Vizuală București/Asociația pentru Artă Centru for Visual Introspection Bucharest/Asociația de Artă

Parteneri media/Media partners: **OMAGIU arhitectura** **arhitect** **REPUBLIK** **Suplimentul de Cultură** **igloo**

<http://www.supliment.polirom.ro/>

Suplimentul DE CULTURĂ Saptaminal de opinii și Editura Polirom în colaborare

EXCLUSIV ONLINE:
{tirile SDC

Starea de hăhălie

Superficialitatea este, de multe ori, vecin cu veselia. Acea veselie care numai celor fericiti [i liniștiți le este dat să o încerce. Momentul penibil pus în scenă de gazdele unei emisiuni difuzate de Antena 2 va rămâne mult timp vrful acestei minunate [i complexe stări omenești - cea emisiune în care Mihaela Rădulescu i s-a pus în circ un afiș publicitar care parodia o campanie antifumat al cărei vector de imagine era cunoscuta prezentatoare TV. Mihaela Rădulescu, oricât campanii sociale lăudabile va fi lansat,

a omis-o pe cea mai importantă dintre ele: una împotriva amatorismului din mass media. Veselia care definește această categorie de oameni senini, ce populează televiziunile, se manifestă atunci când rațiunea încetează a mai da din coadă; ea e asociată, de multe ori, cu hăhălia; o glumă trântită ca portiera peste degete nsoțite, deseori, starea de bine universal din sufletele celor ce-o produc. Mare trebuie să fi fost [ocul reprezentanților lor din postul de nișă al Antenelor atunci când cineva a protestat împotriva

glumii)lor livrate de ei. Starea de hăhălie e una aparte în aceste minunate subgrupuri profesionale. Indivizii ce le compun s'nt, întrucâtva, victimele iluziilor optice. A[a cum un obiect aflat pe fundul unei găleți pline cu apă apare mai mare [i mai apropiat de privitor decât este el de fapt, seninii reprezentanți ai superficialității au senzația că nu trebuie să te scufunzi în subiectul tratat ca să-ți afli toate dimensiunile [i proprietățile; e suficientă, pentru d[ăni, o privire superficială, pe care, s'nt

convins, ei o cataloghează ca fiind „de ansamblu”. Cam asta s-a petrecut în sus-amintitul caz: în loc să dea două-trei telefoane celor implicați în campanie [i să răscolească mai adnc pe Google, dumnealor s-au oprit la unul dintre primele rezultate ale căutării. Ghinionul lor a fost că pagina respectivă conținea o parodie a campaniei, care nu avea cu aceeași veritabilă nici în clin, nici în m'nec”. Sau, poate, or fi primit un „offline” pe messenger de la vreun amic confundat [i el în hăhălie, pe care l-au luat de bun?

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Gafa produsă a nclcat nu numai că teva norme profesionale de minim bun sim - domniile domniile din discuție ar fi fost, în urmă cu câteva sute de ani, strălucii reprezentanți ai lui „Crede [i nu cerceta!” - ci [i unele care încercă să jînă echilibrul sanitar în audiovizual. Mesajul vulgar al parodiei a fost afișat în miezul zilei, discutat îndelung [i, evident, hăhăit în permanență. Din ce am înțeles, Consiliul Național al Audiovizualului a [i dat, pe

bun dreptate, cu barda în postul de televiziune. Măntreb dacă intensă mediatizare a acestui scandal va avea consecințe în ceea ce privește profesionalismul populației catodice. Tare mi-e frică de faptul că, popor numeros, componenții acestor subgrupuri se vor „remarca” [i cu alte ocazii. A! Emisiunea-nenorocire se numește „coala vieții”. Frumos derapa, din moment ce ar fi fost mai potrivit să se cheme „Viața-n lipsa colii”.

Johanna Billing: „Lucrările însele nu s'nt niciodată despre comunitate sau grup, ca temă sau ca parte a operei înțeleasă drept un mod specific de a face lucrurile împreună... S'nt mult mai interesate să documentez individualul”.

Video-still din lucrarea *Magical World*, 2005

comun), priviți ca o idee abstractă, externă înțelesului emoțional al unei situații particulare. -n schimb, această relație emoțională absentă, tacită este cea pe care e[ti] mai interesat să o evidențiezi în lucrările tale. Am dreptate?

Desigur, oricât a[vrea să evit discuțiile sau concentrarea asupra acestui aspect colectiv al operei mele, nu pot ascunde faptul că am crescut în Suedia într-o societate care era dominată mai mult de activități [i] norme colective. Treptat, cum lucrurile au ajuns să se schimbe, am fost fascinat [i] interesat de modul în care aceste schimbări te afectează ca individ – le poți uneori experimenta tu însuși, aflându-te prins între dorința de a lua parte la contextele orientate mai mult spre comunitate [i] noile standarde ale societății de astăzi în care tu, ca individ, e[ti] mult mai încurajat să investești în propria carieră. Cred că multe dintre lucrările mele au încercat să comenteze aceste lucruri, dar [i] în general, c[ă] de mult poți percepe aceste tipuri de transformări, ale valorilor de pildă, care au loc în jurul tău în societate, la nivel individual sau personal; [i] în ce măsură simți că faci ceea ce dorești să realizezi în viață sau dacă urmezi norme de care nu e[ti] pe deplin conștient. Asemenea lucruri ar putea fi dificil de stabilit atunci când te afli în mijlocul unor situații schimbătoare.

Muzica este o parte centrală a operei tale. Ar putea fi privită muzica drept

un mediu propice constituirii unui tip sensibil de comunitate, care permite o înțelegere interumană mai profundă decât limbajul abstract, exprimat verbal, o disponibilitate mai mare către celălalt?

Cred că poate fi. -nsă utilizarea muzicii ca factor social sau ca ceva care unește oamenii nu este principalul motiv pentru care lucrez cu muzica în aceste filme. Lucrez cu muzica în paralel cu arta de când eram adolescent, încănd orice, de la organizarea de concerte până la producție. Din 1997 lucrez cu o casă mică de înregistrări, numită *Make it happen*, care se ocupă cu muzica alternativă suedeză [i] cu artiști preocupați de muzică. -n principal, a[ș] spune că motivele pentru care lucrez cu muzică [i] au originea în experiențele mele de ascultător asiduă de sunet [i] muzică. -n artă, am început lucrând cu situații scenate, în special cu fotografia. Dar atunci când s-a ajuns la portretizarea unor atmosfere, de care s'nt [i] am fost cea mai interesată în filmele propriuzise, am realizat că lucrul cu sunetul a fost unul din instrumentele cele mai eficiente pentru a te putea apropia de aceste activități subiacente. Nu doar în situația de înregistrare, ci [i] în prezentarea celor înregistrate, dacă poți activa mai mult „ascultarea” în privitor în timp ce acesta vizionează filmul, te-ai putea apropia mai mult de o comunicare mai privată, în care oamenii [i] permit să interpreteze lucrurile la un nivel mai personal. De aceea, muzica are mai mult de-a face cu

această situație decât cu un limbaj universal. [i] motivul pentru care lucrurile stau așa este încă un mister, dar cred că [i] ne deosebește mai mult asupra privirii. [i] întrucât o lucrare video constă de fapt jumătate în imagine [i] jumătate în sunet (chiar dacă arta video nu este întotdeauna tratată astfel în lumea artelor vizuale), a devenit firesc pentru mine să încep să lucrez cu video-ul. Cred că în filmele trazes sunetul [i] muzica destul de egal, iar peisajul audio general, sunetul atmosferic general existent este evidențiat la fel ca o temă muzicală.

Dar dansul? Ce anume urmăriți în proiectul tău din cadrul Bienalei „Periferic 8”?

Cred că interesul pe care l-am pentru coregrafia provine tot din curiozitatea pe care o am față de modul în care ne selectăm [i] sortăm experiențele din diverse domenii, față de ce anume primim la un nivel conștient drept o activitate intelectuală – verbală sau fizică – [i] ce poate fi exprimat [i] cum. Deseori mă gândesc că s'nt în căutarea unui mod de comunicare – uneori poate cu tine însuși – cu care am pierdut contactul. [i] a căuta un mod fizic de a exprima ceva ar putea însemna la fel de bine a te apropia mai mult de acele lucruri care zac ascunse în noi.

„A LUCRA CU MI[CAREA [I] COREGRAFIA ESTE PENTRU MOMENT FOARTE PROVOCATOR”

Ce înseamnă pentru tine dialogul? Cum la națtere „lume artistică” pe care le crezi în lucrările tale?

Cred că modul în care filmelor mele le lipsește dialogul [i] exprimă lucruri în mod non-verbal este de multe ori rezultatul documentării unor oameni care s'nt grăbiți, încănd ceva sau doar gândind. Există un fel de concentrare care se naște din simplul fapt de a fi prezent cumva în situație. Iar faptul că filmele încearcă să abordeze lucruri pe care nu le putem exprima în cuvinte le face, în instituirile lor mai corporale, să

semene cu coregrafiile de un anumit tip – mai mult decât alte genuri de film. Deci a lucra cu mi[carea [i] coregrafia este pentru moment foarte provocator, chiar dacă nu s'nt sigură la acest stadiu cum anume va ieși workshop-ul. A[ș] spune că toate acestea au mai mult de-a face cu ritmul. [i] chiar dacă aceste filme lipsite de dialog sau muzică s'nt destul de tăcute, ele s'nt totuși – prin sunetul lor – destul de ritmice, ceea ce le oferă încă o dată o dimensiune fizică: [i] le face, cel puțin pentru mine, să fie în cele din urmă muzicale, la fel ca filmele care au un soundtrack convențional.

Privirea lui Ștefan Iordache

Două pelicule se distanțează din filmografia lui Ștefan Iordache, o filmografie – a[ș] ndrăzni – nu pe măsura talentului său. Merita, cred, mult mai mult. *Glissando* (1985, regia Mircea Daneliuc) [i] *Cel mai iubit dintre pământeni* (1993, regia Ștefan Marinescu) s'nt filme care stau în întregime pe umerii săi, de la început [i] până la sfârșit.

Iulia Blaga

Ce pot decupa din aceste două filme pentru 2.500 de semne? Cel mai mult cred că mi-a rămas acea privire unică a lui Ștefan Iordache. Privirea de om întors din iad, p[ă]lăsit de toți [i] înșingurat în luciditatea lui din filmul lui Ștefan Marinescu – privirea celui care a văzut toate ororile [i] care e pedepsit să le supraviețuiască. Cu privirea lui Ștefan Iordache, Victor Petrini pare unicul supraviețuitor al unui război atomic, unul care a dat peste cap noțiunile elementare. Condamnat să trăiască sub ramurile „ideilor filosofice” („gândesc, deci exist”, „totul e bine în cea mai bună dintre lumile posibile”), personajul lui Ștefan Iordache trăiește cu marele său univers interior strivit de micul univers din afară. Jocul său e reținut până la limita exploziei.

[i] privirea lui Ion Theodorescu, eroul povestirii lui Cezar Petrescu, *Omul din vis*, din care s-a inspirat Mircea Daneliuc pentru *Glissando*, privirea celui om superior, pedepsit cu euforia autodistrugerii, dar [i] cu darul înțelegerii, al lucidității, care vede forma lucrurilor [i] a caracterelor în spatele aparenței. Care bănuiește că spleenul său poate fi o răsfărngere în mic a unui rău mult mai mare, dar care are destulă luciditate c[ă] să realizeze că e inutil să se opună.

[i] Ștefan Iordache, care a debutat în cinema în 1964, cu rolul din *Strănuț*, era un actor n[ă]scut pentru film. Avea nu doar un talent unic, dar [i] acea rețineră indispensabilă pentru marele ecran. Filtra, nu scoate totul [i] dintr-o dată pe tarabă, fiind în același timp extrem de expresiv. [i] avea prezență. Se remarcă în cadru, chiar dacă stătea cu spatele la aparat. Nu-l puteai ignora. Juca cu corpul. Juca cu figura, chiar [i] c[ă]nd expresia feței rămânea aceeași. Vedeai numai ideile trec[ând] pe deasupra, ca un curent de aer care mi[că] suprafața apei. Avea pe urmă o voce inconfundabilă. -l recunoșteai dintr-o mie. Chiar [i] c[ă]nd personajul său irumpea în descărcări nervoase, rămânea mereu pe dinăuntru un soi de control, o structură de rezistență care nu ceda la ocuri. Putea juca un personaj care e lovit din toate părțile, dar care, oricât de lovit ar fi fost, păstra un nucleu dur, incasabil, cumva insolent. Nu l-am cunoscut pe omul Ștefan Iordache. Am făcut mai demult un interviu [i] m-a surprins să văd că e foarte normal [i] „de treabă”. Cred că era la fel de incasant, rezistent, lucid [i] demn cum mi-l imaginam.

Ștefan Iordache în *Cel mai iubit dintre pământeni*

Veneția e: cel mai mi[to film f\cut vreodat\! E toat\ plin\ de pisici, cel pu\in cartieru' \n care-am locuit (sestier di Castello, l'ng\ Campo San Lorenzo) e ca un fel de c\min \n aer liber pentru zeci de pisici.

SCRISOARE IULIEI BLAGA

Nu po]i s\ te superi pe Vene]ia!

Fat\, n-ai pierdut nimic nevinnd la Vene]ia! A fost a[a un deranj inutil: filme proaste (majoritatea), selec]ie de doi lei, totu' scump. Italienii, cum [tii, ni[te nesim]ii] (iar \ia care nu s\nt, s\nt excep]ia de la regul\). Eu am reu[it s\ m\ cert cu unu', un nesim]it, pe vaporetto, dac\ po]i s\ crezi a[a ceva, mai ales c\ m-am certat \n italian\ – limb\ pe care nu o cunosc. Era un dement, a[a c\ lumea (care era mai mult turistic\)) mi-a]inut partea. Kiri s-a certat [i el, nu mai [tiu cu cine, iar Dana se ceart\ cu toat\ lumea de 26 de ani de c\nd e \n Italia...

Alex. Leo {erban

-n plus, Lido (care nu mi-a pl\cut niciodat\)) e a[a, un fel de rezervale, de unde pleci ca \mpu\cat, cu orice vaporetto prinzi. Nu po]i sta acolo, e[ti ca-ntr-o nchisoare cu pere]i de filme. Iar criticii italieni... mamma mia, \[tia-s mai imbecili ca italienii de r\nd! Au ni[te gusturi de te lei cu m\inile de cap, [i [i le mai fac [i publice. Nu \nleg nimic, au fost sp\laj] pe creier de televiziune, filmele care presupun un minim efort intelectual le scap\ completamente.

Lucrurile mai simpatice n-au leg\tur\ cu festivalu', s-au \nt\mplat \n afara lui. -ntr-o sear\ m-am dus \n Piazza San Marco (st\team la doi pa[i] [i am c\scat gura. -nchipuie-]i c\ erau 3 (trei) orchestre care c\ntau simultan, afar\ \n faja restaurantelor! Una avea un repertoriu gen *Dun\rea albastr* [i alte valsuri veneze, cu o violonist\ temeinic\, \nalt\ [i blond\, care se \nver[una s\ c\nte. Dar vizavi era o orchestr\ „popular\”, care c\nta [ag\re americane din filme, [i acolo era antrenu' cel mai mare. Eu cred c\ \[tia erau]igani de-ai no[tri, c\ prea erau buni [i cu chef. Iar al\aturi de ei, la restaurantu' \nvecinat, era o alt\ orchestr\ care nici nu mai c\nta, s\vraca: se resemnase c\ nu-i chip s\]in\ piept [i]ig\na[lor no[tri, a[a c\ picoteau pe instrumente [i mai suflau \n tromboane c\nd apucau, \n pauza \nora, de parc\ [i-ar fi suflat nasu'. C\nd c\ntau cele dou\ con-comitente, era o cacofonie de nedescris. Am filmat pu]in, da' nu pot s\-]i trimit c\ are prea mul]i giga, sau ce-or fi.

Alt\ chestie simpatic\ este c\, la bu-dele din palatul festivalului, po]i s\ auzi diver [i fluiet\nd tema lui Nino Rota din *8 1/2*. [i pe urm\ l-am mai auzit pe unu'

Alex. Leo Serban: „Veneția e — și ea — ca o piscică incolăcită covrig care se zburlește cind te plimbi prin ea, îți mai arde o labă sau te ia în muștiți, da' uite că mi s-a întimplat, anu' asta, să mă-nțorc noaptea la 2 de la cineva (nu spui cine) și, e drept cu harta-n mână, să reușesc să nu mă rataresc”.

care fluiera *aceea* [i tem\ – sau o fi fost acela]i, cu care m\ tot \nt\neam?!

Les plages d'Agnès – filmul care mi-a pl\cut cel mai mult

Da' nu po]i s\ te superi pe Vene]ia, c\ e – cum [tii – superb\: cel mai mi[to film f\cut vreodat\! E toat\ plin\ de pisici, cel pu]in cartieru' \n care-am locuit (*sestier* di Castello, l'ng\ Campo San Lorenzo) e ca un fel de c\min \n aer liber pentru zeci de pisici (probabil sute, da-n-am putut s\ le v\z pe toate, logic). [i chiar \n Corte Nova „curtea” \n care-am stat, o \nfund\tur\ superpitoreasc\ e una, o [tiu de-acu' trei ani c\nd am locuit tot acolo, care-i toat\ alb\, de obicei st\tea \n fereastra unui cafe [i odat\ am intrat \n vorb\ cu nenea care era proprietarul cafe-ului, mi-a zis [i cum o cheam\, da' am uitat...

Anu' \sta pisica era tot acolo, privea cu un aer absent [i regal, da' nenea era \ntr-o scaun cu ro]i – probabil c\ f\cuse un accident cerebral s\racu'. Iar \n filmu' care mi-a pl\cut cel mai mult (nu era \n competi]ie), *Les plages d'Agnès* (Varda), era plin de pisici, a[a c\ era ca o Vene]ie v\zut\ la Vene]ia, film-n-film ce mai. Agnès poveste[te via]a ei, cum c\, de fapt, p\rin]ii au botezat-o „Arlette” pentru c\ au conceput-o la Arles, dar ea [i-a schimbat – legal – prenumele \n Agnès, c\ deh. S-a n\scut \n Belgia, asta habar n-aveam, iar taic\-su era grec de origine, da' asta a aflat-o mult mai t\rziu [i nu de la el. Documentaru' ei \ncepe pe o plaj\ belgian\ – una din aia cu nume imposibil de re]inut –, Agnès monteaz\ ni[te oglinzi (unele \nr\mate frumos) [i echipa filmului se prive[te \n oglinzile alea [i spune fiecare cum \i cheam\, mi s-a p\rut cel mai frumos generic f\cut vreodat\! Femeia asta (pe care am v\zut-o o dat\ la Salonic, m\ncă tot la taverna

aia unde trag [i eu – [i ea, plin\ de pisici) e cu totu' altfel dec\ t\mi-o imaginam: mi se p\rea cam \nchipuit\ [i f\h haz, da' e un amor, la 80 de ani \nc\ experimenteaz\ tot timpu', la un moment dat se bag\ \n burta unei „balene” f\cute din c\rpe [i plasticuri, pe plaj\, [i explic\ de ce era fascinat\, \n adolescen]i\, de povestea cu Iona, pe urm\ reconstituie via]a \ntr-o curte \n care st\tea la Paris, vai de capu' ei, era at\ de \nghesuit\ c\ trebuia s\ fac 8 (opt) mi[c\ri cu ma[ina p\ n\ s\ reu[esc\ s-o scoat\bage \n garaj, [i ne arat\ cum o f\cea folosindu-se de o ma[ina] din carton (te strici de r\si), pe urm\ bunul ei prieten Chris Marker (legendarul autor al legendarului scurtmetraj *La Jetée*, pe care doar prietenii \i [tiu la fa]\!) apare \n spatele unui carton de piscic\ [i vorbe[te cu vocea distorsionat\ ca-n seriarele pentru copii, c\nd vorbe[te o fiin] extragalactic\, pe urm\ mai are o idee fain\ c\nd ne prezint\ biroul companiei ei (c\ are [i ea una, cu secretare [i tot tac\mu') de pe strada X, [i toat\ por]iunea aia de strad\ e cu nisip pe jos, ca o plaj\, [i secretarele r\spund la telefon sau bat la ma[ina] sub umbrelu]e de soare... s\nt idei simple, ca de feti] juc\ndu-se cu ni[te case de p\pu[i, dar de efect. Eu o v\d ca o *bricoleuz*, face tot timpu' chestii d-astea [i-] vine s-o pupi pe botu' \la al ei ascu]it c\ le face, plus c\ vorbe[te at\ de frumos despre Jacques Demy al ei, so]ul-partenerul-prietenul-colegul mult-iubit (care, habar n-aveam, a murit de SIDA),]i se rupe inima c\nd tot pune oglinzi pe plaj\ [i te g\nde[ti c\ ei el nu se mai poate privi \n niciuna din ele...

Te r\nt\ce[ti, deci exi[ti (la Vene]ia)

Revenind la Vene]ia:]in s\-]i comunic pe aceast\ cale c\ am \nceput s-o „m-b\fnesc”, c\ de c\, p\ n\ de cur\nd m\

FOTO: a.l.

speria [i enerva ceva de groaz\ c\ m\ r\-\nceam tot timpu, da' mi-am dat seama c\ \sta e farmecu' ei, te r\nt\ce[ti, deci exi[ti (la Vene]ia), e – [i ea – ca o piscic\ \ncol\cit\ covrig care se zburle[te c\nd te plimbi prin ea, \]i mai arde o lab\ sau te ia \n muști\], da' uite c\ mi s-a \nt\mplat, anu' \sta, s\ m\ntorc noaptea la 2 de la cineva (nu spui cine) [i, e drept cu harta-n m\ n\, s\ reu[esc s\ nu m\ r\-\nceasc, am venit lin, de parc\ m\ atr\gea un magnet, de undeva din zona ghetoului p\ n\ \n Corte Nova, deci „cale lung\”, [i la un moment dat am v\zut ceva care m-a f\cut s\ m\ opresc \n loc, pe un mic pod: \ntr-o fereastr\ deschis\, la parter, st\teau doi tineri, o fat\ [i un b\iat, goi, \n lumina l\mpilor din cas\, el sprijinit de rama ferestrei [i cu o p\vriri] de paie pe cap, ea cu capul \n poala lui, ascultau o pies\ „alternativ\” din anii '80 [ti am pe moment ce era, da' am uitat...] [i p\reau da]i cu pudr\ pe corp – [i p\reau, de fapt, ca o „instala]ie” de-a lui tanti Agnès, un fel de „Make Beauty, Not War”. Parc\ erau o vitrin\ a Vene]iei – frumoas\, orgolioas\ [i minutat de indiferent\.

Te pup, pa
Leu]u

Radio România Cultural

prezintă **Espresso**

cu **Ioan Budura și Radu Croitoru**

de luni până vineri de la 7.15

cultural.srr.ro

Da, s`nt obsedați, s`nt tra-Urma-tizați

Ionuca
(<http://rainbowchild.mostly-harmless.ro/> sau
<http://rainbowbooks.mostly-harmless.ro/>)

Totul a început pe la sfârșitul lui septembrie 2006. Aveam o prietenă care asculta Urma de ceva timp deja [i, în cele din urmă], mi-a trimis [i mie c`teva piese. Le-am ascultat [i le-am uitat. Aveam alte obsesii pe atunci. C`nd am observat statusul ei care se repeta (*You can buy me with a coffee/I'm so cheap*) am ntrebat-o de unde e. Mi-a spus c` mi-a trimis Urma [i c` ar trebui s` mai ascult o dată, mai atent. Zis [i fcut. De data asta am acordat timp pieselor. Nu am ascultat pe fug, m-am chinut s` njeleg versurile, s` mi las mintea s` se joace pe acordurile lor. Dup` o astfel de [edin], am devenit recuperabil *Urma obsessed*. Nu m` mai s`turam s`-i ascult, iar c`nd nu eram acas, fredonam peste tot frnturi din piese.

La liceu aveam versuri scrise în majoritatea caietelor, iar colegile de bancă [tiau s` m` lase în nebunia mea. Am ascultat p`n` la epuizare *Nomad Rhymes*, sau cel puțin a[a am crezut. Era momentul s` trec la urm`toarea etapă. Tot de la aceea [i prietenă am primit [i al doilea album *Urma, Anger as a Gift*. La început cu reticență, apoi cu curiozitate [i în cele din urmă cu aceea [i sete cu care ascultam *Nomad Rhymes* am început s` ascult [i acest al doilea album. De atunci nu mai pot s` le ascult separat. *Anger as a Gift* este continuarea firească de la *Nomad Rhymes*. Pentru mine nu s`nt două albume diferite, s`nt pur [i simplu Urma. C`nd i-am spus *You can buy me with a coffee/I'm so*

cheap, el a spus OK. M-am ndrăgostit [i i-am declarat c` *I feel more than words can say [i c` I just feel that I'm safe/in your arms*. C`nd ne certam, i spunea *How long does it take for you to see inside of me?* [i aveam impresia c` *What I am is not enough*. C`nd am simțit c` nu mai merge, i-am spus c` *It's out of my hands [i i-am urlat Take your demons out of me*, ca apoi s` regret *Those simple things*. A fost perioada în care am iubit pe ritmurile Urmei [i toate trările de atunci s`nt legate de acele piese.

Credeam c` Urma nu mai are nici un secret față de mine. Nu puteam s` m` n`[el mai mult. De [i am ascultat de at`tea ori toate piesele, n`c` m` surprind. Le redescop`r cu fiecare nouă ascultare. Gv`desc inflexiuni noi în vocea lui Mani sau a lui Byron; m` las purtat` de sunetul instrumentelor de percuție, de chitar` [i de flaut [i realizez c` de fiecare dată simt ceva nou; vechile amintiri legate de

Urma s`nt tot acolo, dar mai e ceva, ceva inedit, ceva care m` fascinează, care m` face s`-i ascult, ceva at`t de Urma...

Da, s`nt obsedați, s`nt tra-Urma-tizați. Fiecare por al corpului mi se deschide pentru a primi binecuvntarea sunetelor, calmul sau furia versurilor, ceea stare pe care doar Urma mi-o poate da. Vibrez în ritmul Urma, tr`iesc zile lenef` ascultnd Urma, iubesc pe versurile de la Urma, visez, citesc, g`ndesc, exist` în ritmul Urma.

Chiar [i acum, dup` ce au trecut doi ani de c`nd am scris textul de mai sus [i Urma a scos ce-l de-al treilea album, *Trend off*, s`nt la fel de obsedați de muzica pe care au fcut-o. Cu o can` de ceai fierbinte, cu pisica mea – pe care tot Urma o cheam` – torcnd lini[tit l`ng` mine, cu o carte bun` [i ascultnd Urma – a[a a[vrea s` mi petrec toate zilele reci de toamn`. Nu a[avea nevoie de absolut nimic altceva.

ARTISTUL ASOCIAT

- S\pt\m\na 1 – Interviu
- S\pt\m\na 2 – Text de autor
- S\pt\m\na 3 – Ascult\torii despre...
- S\pt\m\na 4 – Colegii de breas\ despre...

septembrie –
URMA

„Suplimentul de cultură” a lansat campania „Artistul asociat”. Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovat în paginile publicației.

» AUGUST: Artistul vizual MATEI BEJENARU. El nu expune, el propune. Matei Bejenaru face critică socială în detrimentul capitalizării opereii. A inventat o instituție, Bienala „Periferic”. E post-estetic și interdisciplinar. Matei Bejenaru e inventatorul de identități sociale. Matei Bejenaru e o excepție. Coordonatorul lunii: Constantin Vic.

» OCTOMBRIE: MIHAI MIHALCEA nu are morga directorilor de instituții din România. Poartă blugi [i nu folosește stereotipurile funcționarilor culturali. A reușit să facă din Centrul Național al Dansului, al cărui director este, un spațiu conectat la arta contemporană internațională. Coordonatorul lunii: Mihaela Michailov.

Urma de ne[ters!

Răzvan Băscă, Twin Arts

lat`m` nevoit s` scriu la timpul trecut despre o trupă care, împreună cu Luna Amară [i Kumm, mi-a dat speranțe c` nu este totul pierdut pentru muzica românească. Nu vreau s` fac recenzii albumelor [i nici s`-i clasific muzical. S-a tot fcut asta [i devine inutil p`n` la urmă. Starea pe care [i-o d` un album de-al lor cu siguran` nu poate fi a[ezat` în c`teva biete cuvinte.

În 2004, c`nd i-am n`nuit pentru prima oară, nu [tiam mai nimic despre Urma. Am cump`rat c`teva discuri cu autografe pentru prieteni [i am desc`ntat împreună niște shot-uri flambate în Blackout, timp

suficient ca s` punem la cale un concert la [a]. Personal, am fost cucerit mai n`ti de poezia trupei. M` uitam la bookletul incredibil de bine realizat [i mi-am dat seama c` e treab` serioasă la mijloc.

Dup` o audiere la c`[ti a fantasticii *Nomad Rhymes*, degetele mi zburau pe tastatura telefonului n`g`nd mesaje de mulțumire, de surpriză [i de extaz pe num`rul lui Byron. Au urmat două albume la fel de diferite de tot ce se c`nt` la noi, *Anger as a Gift* (lansat în acela [i Blackout ne`nc`p`tor, dar prietenos) [i *Trend off*, cu un artwork neegalat la noi. De altfel, tot ce au creat a stat sub semnul pionieratului.

Probabil `sta a fost [i motivul pentru care Mani & Co. au fost [i s`nt at`t de apreciați. Muzical, pot sta oric`nd alături de multe trupe occidentale [i de multe ori în dezavantajul acestora. Originali, dezinvolți [i cu personalitate c`t pentru 10 trupe, i-a [i

vzut fr` probleme pe VH1 [i pe marile scene ale lumii. Nu cred c` s`nt vorbe mari, [tiu doar c` s`nt tardive.

A[a cum ne spune site-ul lor, Urma este în moarte clinică (recunosc aici sarcasmul lui Mani), [ansele ca ea s` fie readusă la viaă fiind practic inexistente. Sigur c` este o pierdere pentru cei care iubesc această formație, e dureros c` nu a avut o viaă mai lungă. Dar nu pot s` le fac din asta o vin` unor oameni care au compus piese nemuritoare. Nu e treaba noastră de ce nu au mai putut crea împreună. Treaba noastră e să le facem cunoscută arta în această țară care are o repulsie nativă față de profunzimi [i fine]uri. Nu doresc s` nchei ntr-o not` tristă, faceți un calcul s` vedeți cu ce frecvență apar în România fenomene muzicale de tip Urma. Doar a[a vom trece mai uor peste desp`rijire.

„Din c'te am observat, 'n pres' se tr'ie[te foarte prost din fotografie pentru c' fotografiile de pres' s'nt ni[te b'ie]i extraordinare de 'ndr'gosti]i de imagine, dar pe care nu 'i intereseaz' s' aib' pensie, s' 'i creasc' copiii, s' aib' o ma[in], o cas', iar ei se schimb' ca o [eni]n.”

„Nu mi-e ru[ine s' spun c'...

Interviu realizat de
George Onofrei

A]i sus]inut la la[conferin]a „Tehnici [i abord'ri 'n fotografia peisajelor [i a scenelor citadine”. -n ce a constat prezentarea dumneavoastr' de la Centrul Cultural Francez?

-ntr-adev'r, Centrul Cultural Francez a avut acest extraordinar idee - [i are ni[te extraordinare idei legate de imagine 'n general [i de fotografie 'n special. Acest mic seminar pe care l-am]inut este o prezentare adus' la acela[i numitor comun a unei idei generale: peisajul a]a cum 'l vedem, ce este el, c' nseamn', cum se face, ce trebuie s' vedem la un peisaj, cum transform'm o imagine digital' pentru a ob]ine un peisaj care s' fie c't mai aproape de ceea ce am sim]it noi atunci c'nd am f'cut fotografie.

Ce ar fi p'n' la urm' fotografia fr' urban? C't de diferit arat' 'n fa]a obiectivului oamenii 'n aglomeratul ora?]

Aici este o mic' problem'. -n ultimii 15-25 de ani, 'n lumea contemporan', 'n lumea occidental' [i la noi, s-a schimbat fundamental atitudinea pe care o au un fotograf [i media fa] de un portret. Acum nu mai putem face o fotografie de portret a]a cum f'ceau Brassai sau Cartier Bresson. Ei, dac' ar fi tr'vit ast'zi, cred c' ar fi f'cut peisaje de natur'. Fotografie 'n ora] nu se mai poate face. S'nt ni[te reguli foarte stricte [i, din p'cate sau din fericie, civilizajia noastr' a mers 'n direc]ia 'n care fiecare este st'p'n pe portretul s'u [i nu este voie s' fie reproducs' nic'ieri. Din acest' cauz', imaginea urban' s-a schimbat c'tre generalitate. Cine vrea s' fac' ast'zi imagine urban' trebuie s' aib' grij' ca oamenii pentru care nu are nici un fel de h'rtiu] scris' s' fie foarte mici 'n cadru [i s' 'ncerce s' iubeasc' arhitectura urban'.

Vre]i s' spune]i c' dreptul la intimitate a restr'ns dramatic drepturile fotografului?

Sigur. Drepturile fotografului practic au disp'rut. Am nenum'r]i prieteni care au vrut s' fac', la Londra sau la Paris, ni[te

fotografii ale unor copii care se jucau pe strad' sau 'ntr-un parc [i [i-au petrecut urm'toarele zile d'nd explica]ii la poli]ie. Asta e via]a, exist' bine [i r'u [i poate c' e foarte bine la urma urmei. -n orice caz, poate [i din acest' cauz' asist'm la o revenire a peisajului [i a imaginii de arhitectur'.

[i atunci, c'nd fotografia merge 'n mediul rural, „lansete” de a fi prins 'nt mult mai mici. Se merge la limit'?

-n principiu, trebuie s' avem grij' s' nu apar' oameni recunoscutibili 'n cadru. Pentru c' aparatul digital a devenit teoretic mult mai u]or de folosit 'n ultimii ani, iar fotografia s-a democratizat extraordinar de mult, nemaia]v'nd nevoie dec't de un mic aparat, un mic computer sau un telefon pentru a face o fotografie foarte bun', asist'm la dou' elemente foarte importante: 'n primul r'nd, Internetul, ca s' fac o paralel', [i d' acces la toate informa]iile din lume [i cu toate acestea num'rul oamenilor de]tep]i sau al oamenilor care s' se bat' pentru Nobel nu a crescut. Acest' democratizare a imaginii nu a dus la m'virea extraordinar' a num'rului de fotografi buni, ci a num'rului de oameni care 'ncearc' s' fac' fotografie. Asist'm practic la aceea[i transformare care s-a petrecut [i 'n scris. Scrisul se f'cea c'ndva pe pl'cu]e de ceramic', numai c']iva [ti]au scrierea cuneiform', [i pe urm' a ap'rut scrisul pe papirus, 'ns' acesta nu a dus la explozia poezilor. Deci fotografia e o tehnic', e doar o modalitate de a 'nscrie 'n memoria digital' o imagine, nu trebuie s' o confund'm cu arta fotografic' sau cu mesajul pe care 'l avem de comunicat.

Asta explic' [i faptul c' fotografi]i s'nt c'uta]i, primesc uneori joburi bune. Se pune la un moment dat 'ntrebarea: Cum po]i fi fotograf 'n Rom'nia? Mai are ea sens 'n 2008?

Este un magnet extraordinar. -n fiecare s'pt'm'n' vedem la televizor seriale cu fotografi de mod', cu tipe senza]ionale pe plaje cu apus de soare, care s'nt fotografate [i c'ora] li se spune: „Stai a]a!”, iar toat' lumea crede c' e simplu s' faci fotografie [i s' sco]i bani din asta.

E o activitate monden' aproape.

Aproape monden'. Din p'cate, ca s' fac o fotografie bun', trebuie s' fii 'ntr-un lan] de produc]ie, iar lucrurile se schimb' dramatic. Fotografia ta nu mai este opera ta, este ceva g'ndit de cineva, realizat de o echip' [i utilizat de alt' echip'. Practic, diferen]a 'ntre a face o fotografie de pl'cere [i a face o fotografie utilitar' este ca diferen]a 'ntre a merge 'n gr'dina din spatele casei [i a merge 'n costum de scafandru la zece mii de metri ad'ncime. S'nt incredibile diferen]a [i nivelul la care s-a ajuns 'n fotografia profesional'. Este o discu]ie foarte lung'. Mai este 'ns' o alt' problem' pe care mul]i o uit': 'n ziua de azi, pentru c' foarte mul]i au studii extrem de serioase de imagine, este foarte greu s' vinzi o imagine, [i din acest' cauz' mai degrab' reu]esc cei care [tiu s' v'nd' dec't cei care [tiu s' fac'. Ca s' vorbim sincer, este o chestie mai mult de marketing dec't de art'.

-n acest context, totu]i o pia] exist', ea s-a dezvoltat 'n Rom'nia 'n ultimul timp.

Cred c' exist' [i 'n Rom'nia. Eu nu s'nt la curent, pentru c' de vreo 7-8 ani am 'ntrerupt orice rela]ie cu clien]ii de aici. Am avut norocul de a fi luat de ni[te agen]ii str'ine [i lucrez numai cu ele. -n orice caz, din c'te am observat, 'n pres' se tr'ie[te foarte prost din fotografie pentru c' fotografi de pres' s'nt ni[te b'ie]i extraordinare de 'ndr'gosti]i de imagine, dar pe care nu 'i intereseaz' s' aib' pensie, s' 'i creasc' copiii, s' aib' o ma[in], o cas', iar ei se schimb' ca o [eni]n. Dac' v'd c' nu rezist' doi-trei ani, [i iau o alt' meserie, [i a]a apar al]ii. Dac' vorbim de pres', presa nu are grij' de imagine, iar 'n general, la noi 'n]ar', spre deosebire de toate]rile civilizate, asist'm la fenomenul de iurt'. Adic' fotografia este un angajat al ziarului, nu exist' practic fotografi independen]i care s' poat' s' lucreze pe o tem' c'teva zile, s'p't'm'n] sau luni [i pe care s' o prezinte apoi unui grup de edituri sau de publica]ii.

Cineva ar spune c' a fi freelancer 'n acest domeniu 'n Rom'nia ar fi sinucider' curat'.

Este sinucidere curat' dac't te referi la clien]ii rom'ni. Se poate tr'vi 'ns' foarte bine lucr'nd pentru agen]ii de afar', mai ales c' multe publica]ii din str'inate au 'nceput s' [i delocalizeze produc]iile pentru c' este mult mai scump s' faci o produc]ie de bun' calitate pe malul Senei dec't pe malul D'nbov]iei. S'nt multe firme care au venit mai 'nt' 'n Cehia [i 'n Ungaria, dar pentru c' s-a scumpit [i acolo, 'ncep acum s' apar' [i 'n Rom'nia. Deci pentru cei care se ocup' de imaginea profesional' eu cred c' exist' zile foarte bune mult timp de acum 'nainte. Totul este 'ns' pe felii. -n fotografia de pres', dup' cum spuneam, e jale [i pr'p'd' pentru c' lipsa unui sindicat [i a unei organiz'ri a fotografilor face ca ei s' fie ni[te frunzuli]e 'n b'taja v'ntului de pres'. Fotografi]i profesioni]ti care au studiouri [i care fac fotografie profesional' nu o duc nici ei

prea bine pentru c' nu s'nt uni]i. Ar mai fi cei care lucreaz' pentru agen]iile de publicitate. Acest nucleu exist', e puternic. Eu zic c' pia]a de fotografie dep'ne[te 200, 300, 400 de milioane de euro pe an acum, iar 'n ea exist' ni[te oameni extraordinari, 'n jurul c'ror orbiteaz' al]i oameni care vor s' intre 'n bran]n'.

Care ar fi cea mai interesant' ni] din punct de vedere financiar? Dac' e]ti un bun profesionist, spre ce ar trebui s' te 'ndrep]i ca s']i asiguri acea pensie de care vorbea]?

-n fotografie exist', din p'cate, o foarte mare nesiguran]. Po]i fi ast'zi pe val, iar m'ine po]i fi nimeni. Ca s' revin la 'ntrebarea dvs., exist' cazuri 'n care agen]iile de publicitate pl'tesc foarte bine ni[te fotografi care s'nt destinate unor campanii. [tiu, de exemplu, de o fotografie care a fost pl'tit' cu 16 sau 17.000 de euro, care a fost f'cut' 'ntr-o dup' amiaz' [i a c'rei produc]ie nu a costat 2 sau 3.000 de euro. Tot a]a [tiu de produc]ii care au costat aproape 100.000 de euro, dar e vorba de cifra total' de produc]ie, nu de setul de imagini. Eu am f'cut pentru o important' firm' de autovehicule o campanie publicitar', pe care am v'zut-o pe urm' 'n tot Orientul Apropiat [i habar nu aveam de utilizarea ei acolo. Nu mai po]i [ti ce se 'nt'mpl' cu o imagine pe care ai realizat-o. Pot exista a]adar accidente foarte fericite, a]a cum pot exista luni de zile 'n care s' nu c' [tigi nimic [i care s'nt distrug'toare pentru ficat [i pentru creier. Nesiguran]a zilei de m'ine te omoar' pur [i simplu.

Breasla dumneavoastr' cum 'i prive]te pe paparazzi?

Probabil c' la noi paparazzi s'nt mai]r'n' noi a]a. -n Occident, ei s'nt angaja]ii unor importante agen]ii de pres', au aparate fotografiate de zeci de mii de euro [i obiective de sute de mii de euro, au la dispozic]ie elicoptere, b'rci, ma]ini speciale, au tehnici de transmitere imediat' a imaginii. Acolo este o industrie. La noi, din p'cate, este 'nc' la 'nceput [i asist'm la o intrare 'n derizoriu.

Mai ales c'nd multe dintre fotografi]i s'nt aranjate.

Da. Asta este o alt' problem'. Cum v' spuneam, din cauza faptului c' s'nt tr'sturi care gireaz' 'ntreaga afacere, multe dintre imagini s'nt f'cute la comand' [i nu reprezint' realitatea a]a cum ar trebui ea s' fie.

-n cariera dvs. a]i f'cut de toate, de la fotografia de art' la cea comercial'. V-a]i propus vreodat' s' m'en]ine]i un echilibru 'ntre cele dou'?

Ca s' fiu sincer, eu nu am abordat fotografia 'n mod serios dec't ca mijloc de a supravie]ui [i nu mi-e ru[ine s' spun c' m' simt ca un strungar care toat' ziua trage la strung, iar seara se duce acas', bea o bere, m'n'nc' ceva, [i pune papucii [i [i scoate strungul personal, 'l a]az' 'n sufragerie [i strung're]te ceva de pl'cere. Cam a]a m' simt eu. Arta mea nu este

» Dinu Lazăr a fost unul dintre din la]i de a participa 'n cadru Europa, de la la]i/L'Europe, c

dec't un hobby, o 'ncercare de a uita [i de a face altceva dec't fac' 'n timpul zilei. Fotografia este uluitoare pentru c' ai de a face cu milioane de clien]i care vor milioane de lucruri extrem de diferite: ast'zi zbor cu elicopterul, m'ine fac ni[te fotografii la Viena cu soarta rom'nilor, poim'ine fac ni[te fotografii care intr' 'n Ghidul Michelin, iar pentru a sc'pa de acest' presiune, fac un peisaj, m'uit la o floristic', la un apus de soare. S'nt chestii care pe mine m' reconforteaz' foarte mult.

Este o imagine la care nu ne a]ept'm 'n general, pentru c' fotografia este un individ boem care obi]nuie]te s' fac' fotografi]i doar pe film [i cu aparate vechi [i care e departe de lucrurile acestea mundane.

Este adev'rat. Fotografia pe film nu a murit [i exist' foarte mul]i fotografi extraordinari care fac [i vor face 'n continuare imagine pe film. Eu 'ns' am fost 'ntotdeauna atras de faza de juc'rie, de faza de lucru nou. Fotografia mi-a oferit posibilitatea unor lucruri minunate 'n fiecare moment. Cum a ap'rut fotografia digital', am trecut la ea.

FOTO: Mihai Carnea

„m\ simt ca un strungar”

FOTO: Mihai Carnea

Dintre cei [ase fotografi care au acceptat n 2008 invita]ia Centrului Cultural Francez n cadrul proiectului „Atelier de fotografie”, concretizat n expozi]ia *Opine, depuis lasi*

Spunea]i c\ a]i trecut la digital chiar pe la mijlocul anilor '90.

–mi aduc acum aminte. Există aici, la Iași, un ziar extraordinar, „Opinia studen]ească”. n 1990, eu cred c\ am fost primul din partea aceasta a Europei care aveam scanner, iar c\nd au venit minierii n Bucure]ti am f\cut ni]te fotografii pe care le-am trimis prin fax, dac\ mai]in bine minte, [i care au fost publicate ca atare n „Opinia studen]ească”. n '96, [tiu c\ mi-am luat primul aparat cu adev\rat digital, un Kodak, care a costat peste 1.000 de dolari, care avea 800x600 de pixeli [i cu care am f\cut multe fotografii din campania electoral\ din '96. [i uite a]a am ajuns acum s\ am un aparat de 40 de megapixeli cu care nu am ce face pentru c\ realizezi dou\ fotografii, dup\ care po]i merge la plimbare deoarece dureaz\ dou\ zile p\ n\ le procesezi.

Noi facem 40 de fotografii ca s\ ne ias\ una bun\. Se n\mpl\ ca fotografia s\ fac\ acea unic\ poz\ valabil\?

Depinde despre ce vorbim: de fotografie

de pl\cere sau de cea utilitar\.. n fotografie utilitar\, fotograful nu e singur, are un director de proiect, un director artistic [i de obicei are la n\ceput o foaie de h\rtie A4 n care s\nt 500 de cuvinte despre cum trebuie s\ arate imaginea. Deci ceea ce va face vor fi mici deriva]ii la ceea ce trebuie s\ fac\.. C\nd vorbim de fotografia de pl\cere, e cu totul altceva. Practic, ai c\teva idei n cap pe care le urm\re]ti, dar nu e]i sigur dac\ ceea ce vezi coincide cu ceea ce vrei, [i nu de pu]ine ori ai surpriza, nu pe moment, ci dup\ doi-trei ani, s\ vezi c\ ai f\cut o fotografie extraordinar\.. Din acest\ cauz\, mai ales c\ acum digitalul nu mai cost\ c\nt\ costa filmul, mul]i fac numeroase fotografii, dar nu ca s\ trag\ n st\nga [i-n dreapta, e un fel de punct oprit, punct lovit, iar pe urm\ te concentrezi – o [edin]\ de fotografie]i sugere energie ca orice alt\ chestie care te consum\ pe din\untru [i n\seamn\ o c\utare, o dorin]\ de a exprima ntr-un fel sau altul. [i n fotografie se n\mpl\ exact ca n c\ntatul la pian sau la orice alt instrument:]i trebuie exerci]iu.

De altfel, spunea]i ntr-un interviu mai vechi c\ p\ n\ la urm\ [i n via]a unui fotograf tot munca primeaz\.. Talentul e doar 1%. Am mai putea ad\uga 1% pentru maestrul de la care n\va]\ un fotograf sau poate fi autodidact?

Nu cred c\ po]i fi autodidact n ziua de azi. Majoritatea, dac\ nu to]i fotografii excep]ionali pe care]i cunosc eu, s\nt fotografi la care partea social\ conteaz\ foarte mult. S\nt membri pe liste de discu]ii, vorbesc despre fotografiile altora, [i las\ fotografiile s\ fie vizionate [i criticate, fac parte dintr-o mas\, dintr-o chestie creativ\ care este eminentamente social\.. Nu cred n fotograful de pe v\rfurile de munte care este un geniu. Azi e]ti legat prin milioane de filiere de al]ii [i bine n]eles c\ pe m\sur\ ce ajungi la un nivel de profesionalism,]i filtrezi amintirile [i pe cei din jur [i vezi c\ exist\ ni]te idoli [i ni]te oameni extraordinari care te-au ajutat foarte mult s\ ajungi acolo. Pe moment nu]i vezi, dar n timp]i dai seama c\ e]ti o mic\ rachet\ care a avut ni]te motoare necesare ca s\ ajung\ acolo.

„-MI PLACE FOARTE MULT S\ FAC PORTETE”

Cum se n\mpl\ ca un fotograf s\ se n\tleasc\ cu istoria? M\ g\ndesc la portretele pe care le-a]i realizat cu personaje foarte importante. Nu po]i, de exemplu, s\ nu asociezi acum imaginea lui Noica cu fotografia f\cut\ de Dinu Laz\r. ntr-un interviu spunea]i c\ v\ pare r\u c\ a]i ratat s\ i face]i fotografiile lui Ceau]escu. C\ de mult v-a interesat s\ surprinde]i istoria?

Adev\rul este c\ mi place foarte mult s\ fac fotografii de portret [i ca orice lucru care]i place, nu prea ai parte de el. Ca s\ faci imagini de portret foarte bune]i trebuie echip\, iar eu n-am avut niciodat\.. Dar mi place foarte mult s\ fac portrete [i n decursul timpului mi s-a n\mplat s\ fac ni]te fotografii interesante, n\cep\nd de la imaginile cu Iliescu [i Roman din campania lor din '90 [i termin\nd cu imaginile tuturor pre[edin]ilor, ale unor actori importan]i, ale unor oameni din cultur\ sau din via]a rom\neasc\.. Mi-a pl\cut foarte mult s\ fac asta, dar e numai un noroc, nu am c\utat, mi s-a n\mplat ca traiectoria mea s\ se intersecteze la un moment dat cu traiectoria unor astfel de v\rfuri ale vie]ii rom\ne]ti. E adev\rat c\ lucr\nd pentru agen]ie, ei au avut la un moment dat nevoie de portrete care au ajuns n „USA Today”, „Washington Post”, „Focus”, „Der Spiegel”.

A]i f\cut poze [i pentru afi]e electorale?

Da. Eu consider c\ un fotograf trebuie s\ fie ca un dentist sau ca un v\nz\tor la aprozar, nu trebuie s\ aib\ partipriuri. Mi s-a n\mplat ca n timpul aceleia[i campanii s\ fac imagini pentru partide care s\ fie n r\zboi [i nimeni s\ nu [tie lucrul acesta. La fiecare patru ani, exist\ un tort foarte bun care se poate m\ca din fotografia electoral\.. Eu n-am f\cut dec\ t\ foarte pu]in, dar am prieteni care tr\iesc foarte bine din fotografia electoral\, f\cut\ mai mult pe prietenie. Ar trebui discutate separat [i fotografia electoral\, [i felul cum se face ea. E foarte interesant, un subiect care ne scap\ deocamdat\.

Nu vrei]i s\ l dezvolt\m pu]in?

Aveam odat\ de f\cut ni]te fotografii din aer, din elicopter. Pentru c\ era pista ocupat\, nu am putut ateriza [i ne-am plimbat de-a lungul vilelor din Bucure]ti, de la Mogo]oaia [i de la Snagov. St\team cu picioarele afar\, mpreun\ cu mecanicul de zbor, [i ne minunam ce min]i oribile au putut crea acele jigniri arhitecturale, acele incredibile forme care nu seam\ n\ cu nimic. C\nd mergi la Paris, vezi vile pariziene, la Viena vezi vile vieneze. n Rom\nia vezi ni]te vile fr\ modul, fr\ echilibru, cu culori idioate. De ce spun asta? Pentru c\ n fotografia electoral\ e acela]i lucru. Din p\cate, fotograful este un tip mai moale care probabil c\ i-a l\sat pe cei din campanie sau chiar pe cel care este fotografiat s\ ia c\rma. C\nd am venit acum de la Bucure]ti la Ia]i, efectiv m-a durut retina de c\te inep]ii de fotografii am putut s\ v\d. n afar\ de faptul c\ s\nt prost m\rite, cu fe]ele violete, ro]iatice, decupate excecabil, puse n pagin\ excecabil, cu ni]te texte n care literale nu au nimic comun cu textele, textele cu imaginea [i totul cu n\regul. Este incredibil [i arat\ nivelul relativ mediocru la care ne afl\m n domeniul acesta.

B\nuiesc c\ se pl\tesc [i bani buni pentru acele imagini.

Depinde ce numi]i bani buni. Din c\te [tiu, nu se pl\tesc at]ia bani n\c\ t\ s\ cazii pe spate, ci c\teva sute de euro. Acum ve]i spune: „Mam\, a luat sute de euro pentru o poz\!”. G\ndi]i-v\ ns\ c\ o fotografie este m\rit\ pe un material plastic, iar asta cost\ 80-90.000 de euro n c\teva zeci de buc\]i, a]ezatul imaginilor cost\ iar c\teva zeci de mii de euro. Pentru un singur poster, a c\ru]i produc]ie publicitar\ pe ansamblu este 3-400.000 de euro, fotograful a luat 0,1 la mie. Este nesemnificativ, dar din p\cate asta se [i vede.

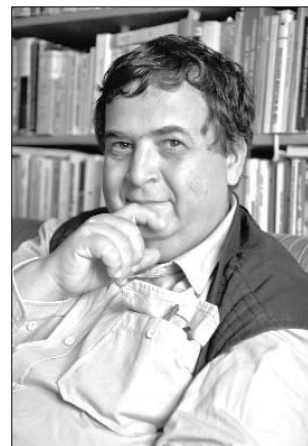

FOTO: Mihai Carnea

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȘ

Mîni reci

Mă gîndesc că de obicei cînd povestim ceva despre noi înscocim tot solul de tertipuri ca să le lîmblim. Ba decupăm [i dăm delete pe ce sună prost, ba fardăm zgurii care ne-ar putea urî. Să recunosc: pînă nu foarte demult ața înțeam [i eu chiar cînd scriam aici, la Secretul... Ca să ies mereu zîmbireală], dădeam deoparte orele [i minutele gri sau de-a dreptul negre. -n plus, fiindcă mi era jenă să scot la iveală cînd de bînău se nînt micile plăceri care mă scot deseori din impas, le descriam doar pe cele cînd de cînd mai cu mo]. De pildă, n-am prea avut curajul să spun ce muzică mă revigorează mai rapid decît un espresso scurt. Sau ce filme mi saltă endorfinelile. Sau ce bîntuială prin magazine mi reface neurotransmiții. Sau în ce beatitudine mă aruncă un griu cu lapte liorpit în tîhn. Mi-am zis că, la vîrstă [i ifosele mele, dă mult mai bine să zic că sursa absolută a bucuriei e mîncarea un Garbarek sau un Kim Ki-duk sau MOMA sau o cină la Café Anglais. Cum să recunosc că între Gide [i Simenon, cînd vine seara, jur pe comisarul Maigret? Sau că dac-ar trebui să aleg pentru citit în pat ceva de Virginia Woolf sau Agatha Christie, aș vota sigur cu Poirot. Ce s-o mai dau colit: a sosit vremea să nu mă izmenesc atîta [i să spun cinstit că mă dau în vînt după romanele [i filmele polițiste, oricînd, numai să fie. Trag adînc aer în piept [i recunosc că mă uit destul de des pe Hallmark, la Crimele din Midsomer, [i că l-am sorbit, pînă se mai dădea, pe Inspectorul Morse. Ca să nu mă vorbesc despre cum năc visez să mă fac Sherlock Holmes sau mîncar Lordy, cînele polițist din vecini.

Iar bucuria a rîmas aceeași, ca în copilărie, în serile de toamnă/iarnă. Zile-nfrigate, chin cu matematică [i istoria, lucruri de control,

teme de casă, ceva zbenăuială pe-afară, cîna [i oh, clipa multă așteptată! O călărare în pat, sub dună, colul de pernă morfolit temeinic, cu mîinile tot mai reci [i inima cînd un purice, cu ochii holbați la Singur printre du[mani, pagină de pagină. [i-ăpoi, primăvara/vară, cot la cot cu băieții din bandă, ore-n [ir pe teren, cu Lordy în zgardă, amu în nd urme pe străzi, prin grădini, după bandiți [i criminali, ca-n cărți, pînă că deam rîpu [i de oboseală.

N-am ratat de-atunci pînă azi mai nimic, de-a valma: de la Haralamb Zîncă la Conan Doyle, de la John Le Carré la Agatha Christie, de la Morogan-Salomie la Sana, pînă sus, în top, Chandler. [i-ăcum, pentru că a venit toamna, ce-am făcut la capătul unei săptămîni friguroase? Ce bucurie sigură mi-am cîpt? M-am luat după Dan C. Mihăilescu [i m-am datorisit cu ditai romanul lui Stieg Larsson, Bîrba [i care urîsc femeile. -ncă o dată Nordul m-a pus la pîmînt, după ce domnișoara Smila a danezului Hoeg m-a lăsat nedormit o noapte întreagă acum cîțiva ani. De data asta, zbanghia de Nikita suedeză, hecrîia Lisbeth Salander, care dezleagă toate crimele împreună cu-n ziarist tomnatic, m-a jînut trează două nopți la rînd. Deci ce-am făcut la sfîrșitul săptămîni trecute, ca bonus pentru toată truda de cinci zile prin universitate [i la redacție? Mi-am pregătit clipa multă așteptată: m-am prîbut [i în pat, m-am nvelit în plapum, mi-am înfundat nasul în baticul ferfeniit rîmas de la bunica [i, cu mîinile tot mai reci, cu creierii vîlvoi, am dat gata 678 de pagini în două nopți albe. [i? Nimic. Doar că spre dimineață l-am visat pe Lordy pui, negru [i trist, cum mă aștepta în poartă.

De ce nu avem capodopere (I)

„Căci [i critica, întocmai ca un *gnomen*, are drept să afirme că, dacă ea n-ar putea exista fără operele de artă la care se referă, nici ele n-ar ajunge fără ea la o

entitate sau eficacitate desvîrșită. Cultură înseamnă întotdeauna dialog. Iar adevărul dialog între artist [i public nu s-a putut niciodată fără interpret.”

Bogdan-Alexandru Stînescu

De [i cuvintele de mai sus nu au legătură cu literatura în special, ci [i apar în unul mare critic de artă, Eugenio d'Ors, mi s-au prîut nu numai potrivite, ci chiar duros de exacte în a atinge esența problemei redescoperite (nu create, nu lăscate, nu inventate) în eseul publicat de criticul Paul Cernat în „Observator cultural” (Puncte din oficiu pentru literatura română tînră). Textul lui d'Ors poate fi citit de cître doritori într-un excelent volum publicat de Editura Meridiane în 1977, *Profesiunea de critic de artă*... Am ales acest text ca punct de pornire pentru a face un exercițiu pur ipotetic (oare?): am încercat să-mi imaginez un demers echivalent cu cel al lui d'Ors, care a format, pe lîngă

Muzeul Prado, un grup de tineri critici de artă, în prezența operelor în sine. Oarecum paradoxal, nu-i ața, să crezi o [i coală tînră de critici în muzeu... Am încercat să-mi imaginez pe Nicolae Mănolescu formînd o [i coală de tineri critici într-un spațiu lugubru, înghețat, ce va fi adpostind corpusul textelor literare demne a fi analizate în amănunțime [i utilizate ca material de disecție. Dar, oare, nu această este, în fond, Facultatea de Litere?

Pentru Paul Cernat doar proza contează cu adevărat

Vom reveni în să la textul orșian, după ce trecem totu [i prin pretextul actualei polemici

ce inflamează „viața literară” românească. Paul Cernat reproșează criticii literare indulgența pe care a manifestat-o față de ceea ce s-ar putea numi „literatura română tînră”. Deocamdată însă, a abordat critic doar proza [i, dacă citești cu atenție textul, rîmăi cu senzația că pentru Paul Cernat doar proza contează cu adevărat, dacă nu chiar numai romanul. Cînd spun că reproșează criticii literare, trebuie adăugat faptul că se include în infama categorie, oferindu-se ca prim exemplu. Meritoriul [i plev de demnitate, ntr-adevăr.

Nu mai că, citind cele cîțeva pagini dense în care criticul Paul Cernat pune în fața prozei tinere oglinda stendhaliană, ați tonul, cînd [i anumite semne de alarmă nîlînite în pîza textului mi aduc aminte de o polemică oarecum asemănătoare, ce a avut loc acum... 80 de ani, adică imediat după ce Mihail Rălea publică la sîu celebrul *De ce nu avem roman?* Interesează aici, mai mult decît consideratiile sociologului stîngist, răspunsul unui „creator profesionist de roman”, care-i dă o replică la fel de celebră, în „Viața literară”. E vorba, bine înțeles, despre Camil Petrescu, care avea, la vremea polemicii, cam 33 de ani [i nu publicase în volum decît *Versuri. Ideea. Ciclu morții* [i *Un luminii pentru Kicsikem*... Adică poezie. -n 1930 urma să publice *Ultima noapte*...

Atacul analiză al lui Rălea pornește de la Thibaudet (*Cititorul de romane*), Brunetiere [i Bourget [i ajunge la concluzia că biata societate românească, lipsită de toate cele ale Occidentului, în speșă burghezie, [i neavînd ea nici mîncarea culturii titului, mai nînt n-a beneficiat de Epopei, apoi n-a mai putut/sim [i nevoia să facă saltul ntru roman: „N-am importat de la început roman, mai nînt fiindcă

SEMNAL

Nicolae Breban, „Ingerul de gips, ed. a III-a, colecția „Fiction Ltd”, Polirom, 560 de pagini, 44.00 lei

Am citit toate cărțile lui Nicolae Breban, de la Francisca la Confesiuni violente. Despre unele (-n absența stîpînilor, „Ingerul de gips, Bunavestire”) am [i scris. La „Ingerul... - cu mare entuziasm. Cred [i acum că este cea mai bună - [i mai durabilă - carte a scriitorului. Breban e prozator cu cea mai patentă constituție duală din literatură română [i de după război.” (George Pruteanu)

„Un romancier pentru o generație de literatură. Nici un prozator român nu a trăit, după 1960, o evoluție atî de rapidă. Succesul fulgurant al lui Nicolae Breban nu poate [i nici nu trebuie să fie judecat independent de momentul 1965 al literaturii tinere. O generație de povestitori [i de poeți avea nevoie de un adevărat romancier pentru a [i consacra, ața cum se cuvîne, strălucirea. Nu de un romancier năcut prin aglomerarea povestirilor, strălucitor pe fiecare pagină, spectaculos prin fiecare personaj al sîu, generația reclamă un autor care [iie să povestească, ci un scriitor înzestrat cu vocație de romancier: de adevărat constructor.” (Cornel Ungureanu)

Vladimir Nabokov, „Invitație la esafod, traducere, prefață [i note de Livia Cotorcea, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 256 de pagini, 32.95 lei

De [i un roman de tinerețe, Invitație la esafod (1938) poartă marca inconfundabilă a stilului nabokovian. -ntr-o jară fără nume, sufocată de un regim totalitar, un profesor este condamnat la moarte pentru singura vină de a fi altfel decît compatrioțului sîu. Așteptîndu [i execuția, a cărei dată este încertă, Cincinnatus [i notează nîr-un jurnal gîndurile despre o lume ideală pe care o consideră adevărată sa „casă”, construind un univers straniu, care amintește de romanele lui Kafka.

„Lumea trivialității a căpătat nînvitație la esafod dimensiunile totalitarismului care s-a narmat cu instrumente de tortură rafinate [i cu un aparat repressiv. Pentru prima [i ultima dată în creația lui Nabokov, se instalează aici un faliment al stilului: Cincinnatus bîgure, se-ncurcă în vorbe, lumea lîncește prin fața ochilor lui de muritor, apare bîlbăială... Această lume de cuvinte schilodite devine nînvitație la esafod singurul mod prin care se poate exprima omul deasupra căruia stă să cadă secură...” (Viktor Erofeev)

„Nabokov a descoperit un univers nou [i pentru asta trebuie să-i fim cu toții recunoscători.” (Ivan Bunin)

un gen mult mai greu, un gen care presupune o anumită cultură după cum vom vedea. Îndată [i în al doilea rând, fiindcă structura societății noastre era de altă natură, nu se opunea la acest import”. Dacă cititorii au uitat argumentele lui Ralea, de la punctul doi, le rezum eu aici: citeau femeile. De bonton era ca ele să citească în franceză. Ergo, succes aveau producțiile de import, în original. Foiletoanele mioritice le citeau slujniculele. Să vedem replica lui Camil Petrescu, cel care, în 1935, urma să scrie celebrul său *Noua structură [i opera lui Marcel Proust*. Numai că atunci avea să aibă două romane la activ...

Fii atenți: „Cu eroi care mîni nă trei săptămîni cinci mîsline, care fumează doi ani o țigară, cu circulația din țigălori de munte [i gospodăria cu trei cotele a dascălului din Moldova nu se poate face roman [i nici mcar literatură. Literatura presupune firește probleme de conștiință”. Nu vi se pare că recunoașteți aici o descriere, bine-njeles caricaturizat, a unui corpus literar ce ar include [i *La Medeleni*, operă pe care criticul Paul Cernat o așază ca model de mîiestrie narativă pentru toți cei ce ar respinge-o ca romanul al kitsch-ului?

Lista lui Paul Cernat – o „ngrămdeală” absolută „ntr’mplătoare de Mon[tri Sacri

Nu cred că e cazul să facem acum [i aici distincția dintre vrstele literaturii, vrstele lecturii [i vrstele „modelelor literare”. Desigur, cunoaștem cu toții teoria anxietății influenței [i o „mbră” înm, acceptăm faptul că *Anna Karenina* este o replică dată lui *Madame Bovary*... –nsă o replică dată la distanță de 20 de ani este ceva, pe cînd a te hrăni din *Anna Karenina* la aproape un secol [i jumătate nu ar putea da naștere decît unei replici parodice, luînd în considerare [i mediul social, [tiin]ific [i filosofic al epocii în care scriu „tinerii noștri prozatori”. S’nt, în textul lui Paul Cernat, cîteva rînduri deranjante. Două sau trei dintre ele au în vedere modelele pe care „ucenicul

prozator” ar trebui să le „ngurgiteze dimineața, la prînz [i seara. Să vedem: „Una e să ai drept repere pe Balzac, Flaubert, Zola, Dostoievski, Cehov, Proust, Gide, Woolf, Papini, Faulkner, Marquez, Borges, Barth, alta e să juri pe Burroughs, Palahniuk, Breaston Ellis, Pascal Bruckner sau Amelie Nothomb”. Dat fiind că este vorba despre Paul Cernat, am pornit de la premisa firească [i respectuoasă că fiecare nume prezent în textul său este de ne nlocuit, că aleatoriul e un dușman u[or de evitat de cître un critic de asemenea anvergură. Totuși, nu pot să nu spun, după ce am citit-o [i recitit-o, că lista lui Paul Cernat arată ca o „ngrămdeală” absolută „ntr’mplătoare de Mon[tri Sacri.

Ce nu njeleg eu este de ce să-i punem în aceeași găleată pe cei de pe principal, faptul că au fost (cel puțin trei dintre ei) recuperați relativ recent pe piața traducerilor: Burroughs, care e „contemporan cu secolul XX” [i care a influențat, „ntr-adevăr, prea mult] din scriitorii generației beat [i nu numai, pentru a-l lăsa pe afară, Palahniuk, categoric le[înd (l) de sub mantaua primului, Bret (aici bînuiesc că Breaston e o greșeală de tipar), copilul teribil al literaturii americane, atît de u[or de așvrlit la gunoi [i apoi de citat fără a-l citi, Bruckner (sterizatorul a cel puțin două generații de române sîtule de Sandra Brown) sau biata Amelie Nothomb, care nu cred că a făcut vreun fel de „coală” în proza autohtonă [i nici nu cred că are anse să producă a[ă ceva vreadată.

Apropo de „coală”, în afară de Eliade, pe cine a mai impresionat [i format Papini? Mi se pare că autorul textului nu a făcut altceva decît să alcătuiască două liste bazate exclusiv pe preferințele/gusturile personale. –n plus, lista de „a[ă nu e la fel de logică [i „nnebunitor de lipsită de coerență”. Paul Cernat așază în aceeași grupă valoric niște autori dintre care doar trei au ceva cît de cît în co-

mun. Iar referitor la prima listă, nu-mi explic absența unor Joyce, Kafka, Musil etc.

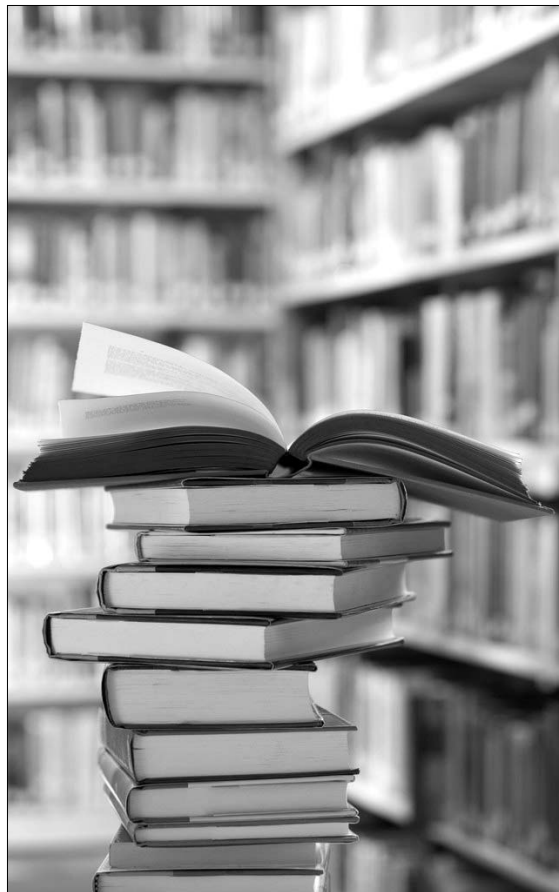
Tinerii autori români nu intenționează să scrie capodopere

Alt punct demn de a fi amendat mi se pare acela în care Paul Cernat introduce tema „sentimentului de capodoperă”. Sentiment pe care [i l-ar da *Războiul sfîrșitul lumii* (hai să fim serioși) sau *Un veac de singurătate* (OK!), romane ce dau naștere aceleiași „sentiment de capodoperă” pe care-l dă autorului Paul Cernat lectura romanului *Război [i pace*. Nu [tiu de ce am rămas cu sentimentul – [i nu de capodoperă – că am citit un text care amestecă foarte mult lucrurile [i care reușește, cu talent, de altfel, să evite „contextul”.

N-am njeles dacă John Barth, pus la Modele, i dă autorului acela [i feeling de capodoperă precum *Război [i pace*. Pentru că, dacă da – la asta adăugînd [i menționarea *Războiului sfîrșitul lumii* ca Model –, deja avem o problemă. De gust, chiar. John Barth s-ar răsuici în loc dacă ar afla că-l concurează pe Tolstoi la capitolul sentiment de capodoperă. Asta probabil pentru că nu [i-a abordat niciodată cîrțile ca pe „virtuale capodopere”. Ceva ce nu e merit a fi capodoperă nu poate deveni una.

Cu literatura e altceva, o poți face fără să vrei. Iar acum cred că ajungem [i la nodul dureros al textului: tinerii autori români nu intenționează să scrie capodopere. Nici cititorii lor nu așteaptă capodopere, ci literatură. Nu Literatură... Ba chiar, unii dintre ei fac toate eforturile pentru a nu pica în mrejele capodoperei.

Cînd mă refer la cititorii lor, o spun, [i aici e meritul „tehologic” al vremurilor, după ce am citit de-a lungul ultimilor ani tot felul de reacții pe care aceștia le au pe bloguri. Iată că, spre deosebire de Tolstoi, care publica *Anna Karenina* în foileton [i nu cunoștea decît p[erierile criticilor [i ale unui număr foarte restrîns de cititori, T.O. Bobe (de exemplu) [tie ce vor cititorii lui, [tie ce

citește aceștia, [i poate crea orizontul de așteptare avînd mai multe date ale problemei.

A[adar, revenind la „nceputul intervenției mele, spunea d’Ors că dialogul

dintre artist [i public nu poate avea loc fără interpret. Iată că vremurile s-au schimbat, artistul [i publicul s’nt în plin dialog, iar criticul pare pierdut în interpretare. Va urma.

Moartea unui profesor

Cînd l-am văzut ultima oară, cu două săptămîni în urmă, pe Dan Horia Mazilu, am nters brusc capul.

Avea deja pe chipul „ngrozitor de slab [i schimbat stigmatul oribil al morții. După cîteva minute, cu un teribil efort, m-am apropiat [i am inițiat o „conversație” cu fostul meu profesor de literatură veche. Boala mu[casă adînc din el [i vorbea cu mare greutate. Făcuse nsă un efort teribil pentru a participa la susținerea unei teze de doctorat. A cîtă?

De cînd am intrat prima oară în Facultatea de Litere, acum [aisprezece ani, am njeles că [i această instituție, ca oricare alta,

are cîteva figuri paradigmatiche. Niște oameni care, prin simpla lor prezență, fac să meargă lucrurile.

Nu numai prin susținerea unui curs (al lui Dan Horia Mazilu era strălucit), ci prin implicarea în tot ce [ine de viața universitară. Fostul nostru decan era un adevărat zid al p[ngerii. Generalii [i generații de studenți, masteranzi, doctoranzi, secretare, bibliotecare, colegi de catedră [i de la alte catedre apăsaseră la el, apelau [i urmau să apeleze, cu totală încredere. De după ochelari cu dioptrii mari, niște ochi întotdeauna binevoitori priveau la tine, oricine ai fi

fost, [i ajutorul venea aproape instantaneu, „ntr-o pedagogie a cumse[deniei absolute.

Din timpul lui de studiu [i de scris, Dan Horia Mazilu a d[ruit celorlalți minute, ore, zile, ani ntręgi, fără a cere nimic în schimb, fără a scotta pe vreo reciprocitate avantajoasă. Un singuratic, în fond, dar un solitar totodată solidar, un om care njelesese că a da este mai important decît a lua.

Cînd ne aflăm în aceeași comisie de examen, el pre[edinte, eu secretar mai nti [i membru mai apoi, asistam la repetitivă [i „nduio[ătoare comedie euristică. O masă incomensurabilă de

studenți cîrora profesorul le ndrumase lucrările de diplomă ne [inea în loc ore bune. Ceilalți aveau cîteva teze. Dan Horia Mazilu avea de la [aptezeci în sus. Colegii de la alte comisii [i terminau rapid treaba [i o luau frumusește nspre casă. Noi stăteam excedentari, iar la final eu mă cocoșam sub povara zecilor de lucrări de literatură română veche. Cine a trecut prin Literele bucure[tene în ultimul deceniu vizualizează imediat această povară dactilografată a lui Dan Horia Mazilu.

Specialist eminent în domeniul lui, era un c[rturar în adevăratul njeles al cuvîntului. Un om al c[rturii, al manuscriselor, al incunabulelor, scrupulos filologic [i cu o deschidere culturală uimitoare. Pe un

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

enorm cîmp al culturii vechi, [tia tot [i ceva în plus.

Fără parad[de erudiție, fără ostentație, c[rtile [i cursurile sale traversează [i parcelează secole ntręgi de istorie nord-[i sud-dunăreană, est-europeană [i occidentală. Cu un ultim efort, a scris [i a publicat o carte, *Văduvele sau despre istorie la feminin*, care l exprimă exact a[ă cum a fost: un cercetător riguros [i devotat, un spirit curios [i erudit. Un intelectual de clasă [i un autor scriind, deopotrivă, pentru oamenii de specialitate [i pentru un

public mai larg. –n ultima noastră conversație, despre ce puteam oare vorbi cu Dan Horia Mazilu? Despre un indice de nume...

„Gem cimitirele de oameni de ne nlocuit”, spune o zicală engleză, pe cît de cinică, pe atît de inexactă. –n realitate, orice Om este de ne nlocuit. Ce mi place din literatura română veche, mi place datorită profesorului meu din anul nti Dan Horia Mazilu. Nimeni, nici măcar cel care semnează acest text, n-ar putea să schimbe vreadată asta.

C. Rogozanu: „Accesul \sta nenorocit la orice m\ face fericit. Nu scrie un roman bine? Citesc zece englezi sau americani buni, nici o problem\ . Moare literatura pentru restul? Duc\ -se. Eu am apucat-o pe c\nd era \n via]\ [i era frumoas\ .”

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu fluturi [i val

Emil Brumaru: Uneori s\nt beat de fericire c\ mai pot scrie, versurile curg parc\ dictate, de abia le pot transcrie, uit ndu-le aproape \n aceea[i clip\ \n care au venit de nu [tiu unde... Alteori m\ chinui cumplit, m\ \mpiedec nevolnic \n c\te un vers, mi\ crap\ capul de efort, dar continui... [i culmea, tocmai poeziile scrise cumva \n sil\, cu un efort imens de concentrare, cu c\ni de cafea b\ute \n ne[tire, devin, dup\ un timp, [i cele mai bune!!! Dar chestia asta o pot vedea mult mai trziu, c\nd nici nu mai cred c\ versurile acelea au fost fcute de mine... Uneori \ns\ [i poeziile ie[ite dintr-un foc se dovedesc a fi rezistente... Principalul, aici, e s\ nu m\ joc cu variante ce stric\, altereaz\ jetul spontan... Eesen[ialul e s\ \[i dai seama la ce variant\ trebuie s\ te opre[ti. Fiindc\, „\n c\lduri”, ele vin cu zecile, care mai de care mai apesantis\...

Veronica D. Niculescu: O adevrat\ confesiune. Pare firesc ca lucrul muncit s\ fie durabil. Cred c\ versurile din „jetul spontan” ies bine tot fiindc\ firul a fost \nv\jat, \n timp, cam pe unde s-o ia. Nu se duce nici el chiar de capul lui. M\rturisirea dvs. mi-a amintit de cea a unui muzician. Ian Anderson, solistul de la Jethro Tull, spunea ast\ -var\ c\ a crea „seamn\ a” [i face o cafea diminea[a [i a te a[eza la birou. Pur [i simplu. Iar dac\ mai e [i inspira[ie atunci, tocmai atunci, asta vine ca un bonus. Inspira[ia e „un fluture care \[i zboar\ prin fa[a ochilor [i tu \ntinzi m\ na [i \[i prinzi, u[or, atent s\ nu \[i strivi[ti aripile”. Nici eu nu prea cred \n

» Totul c\p\ta semnifica[ie, orice am\ nunt z\rit, furat cu coada ochiului: roua, [an]urile, casele vechi, gardurile \nverzite de mu[chi, lumina, MAI ALES LUMINA, LUMINA, LUMINA, pe care a[fi putut-o atinge [i decoji de pe st\lpii de telegraf. Era un RITM uria[, care venea din afar\, m\ str\b\tea, m\ integra, de abia acum, fericit, infinit fericit.

scriea la inspira[ie. Te a[ezi, sorbi din cafea [i te g\nde[ti, nu a[tep[ti s\ vin\ g\ndul la tine, mergi tu dup\ el...

E.B.: Chestia e, chiar dac\ o s\ te dezam\gesc, c\ am avut momente, zile, uneori s\pt\m\ni, de a[a zis\ „inspira[ie”! Asta mi se \nt\mpla mai cu seam\ la Dolhasca. \ncepea uneori chiar merg\nd pe drum. Fv\ s\ -mi dau seama intram \ntr-un soi de RITM, a[\n dr\zn\ s\ -i spun „universal”, sim[eam la modul fizic cum ceva \ncepe s\ se mi[te, da, mi se mi[cau degetele m\ini drepte ca [i cum a[fi scris. Totul c\p\ta semnifica[ie, orice am\ nunt z\rit, furat cu coada ochiului: roua, [an]urile, casele vechi, gardurile \nverzite de mu[chi, lumina, MAI ALES LUMINA, LUMINA, LUMINA, pe care a[fi putut-o atinge [i decoji de pe st\lpii de telegraf. Era un RITM uria[, care venea din afar\, m\ str\b\tea, m\ integra, de abia acum, fericit, infinit fericit, la tot ce m\ \nconjura; pot spune c\ aproape vedeam unda aceea ca un val mare ce m\ suie pe creasta lui, m\ coboar\, iar m\ suie...

Fugeam acas\, la \nceput ritmul era Fv\ cuvinte, apoi absorbea orice cuv\nt auzit, citit, amintit, [i \[i transforma \n vers cu o vitez\ ce m\ \mpiedeca s\ transcriu, dep\ [ea repeziciunea m\inii... Totul era s\ rezist presiunii, s\ scriu \n goan\... Atunci VEDEAM \n treaga poezie cu spa[ii goale unde nu se potrivea \nc\ un cuv\nt, chiar a[a o [i scriam, cu goluri albe \n r\nduri... La transcrieri, nenum\rate transcrieri, cuv\ntul sosea... Am a[teptat c\te un epitet [i luni \ntregi, eram sigur c\ se va integra firesc \n textul gata scris... [i mai era ceva, scriam mereu o poezie ca [i cum ar fi fost ultima, fiecare \mi da senza[ia c\ nu voi mai putea dup\ aceea continua nimic de aceea c\utam s\ pun tot ce [tiu \ntr-\nsa... De obicei, \n pauzele dintre perioadele de scris, impresia dureroas\ era ca m-am terminat definitiv. La Dolhasca [ineau cam trei luni. Uneori au [inut ani, cu nici un pic de speran\ \n posibilitatea de a continua... Asta de fiecare dat\ m\ speria [i depri-ma cumplit...

V.D.N.: Am atins ceva... [i a[scris pledoaria pentru fluturi, la ora la care abia de-\ncepeau s\ c\nte mierlele...

Aten]ie, iar ne-a

Regretatul David Foster Wallace, obsedat de industria invadatoare a divertismentului, spunea cam a[a: \n secolul al XIX-lea, pasajele de descriere cuprindeau peisaje, natur\, spa]iu deschis sau am\ nunte din chilia de crea[ie etc.; acum, dac\ plimbi oglinda pe marginea [an]ului, s-ar putea s\ prinzi \n ea c\teva reclame \mpotriva

ridurilor [i un nud apesantis prezent \n ultimul model de Dacia. Dup\ ce mi-am recitat textul de pe blog pe care \[i ave]i mai jos, mi-am dat seama c\ m-a iritat cel mai mult echivalen]a urm\toare, propus\ indirect [i, poate, neinten]ionat de Paul Cernat: teme[mari exclud lumea superficial\ [i sclipicioas\ a entertainmentului.

C. Rogozanu

Pentru mine o trup\ rock, un clip al unei vedete pop s\nt „mai reale”.

Tolstoi [i-ar fi pus Fv\ probleme personajele s\ mediteze sub un panou publicitar. Cred. Dar lucrurile pe care le scriu sau le-am scris mai jos despre asta mi se par at\te evidente, \nc\ chiar am senza[ia ucig\toare de timp pierdut. M-a mai deranjat c\ tocmai Paul Cernat, unul dintre sus[\ntorii minimalismului literar [i un tip care s-a aflat mereu \n mijlocul evenimentelor (cenaclu, reviste etc.), \mi vine acum cu placa „teme mari”. Da, [i eu cred \n mesaj social sau \n romanul ca paravan al unor interpret\ri ambiguoase asupra lumii. [i nu m-am apucat neap\rat s\ ap\vr aici literatura na[ional\, nici nu m\ \ngrijoreaz\ prea tare soarta ei, oricare o fi ea. M-a deranjat doar abordarea. Prea mul]i scriitori scriu oricum pentru critici, nu era nevoie acum [i de o urecheal\.

Am citit dou\ articole ale criticului Paul Cernat \n „Observator cultural” despre starea trist\ a literaturii tinere de azi (prin asta \n]eleg\nd autori sub 40 de

ani). Am citit [i comentariile din subsol fcute de al]i critici sau scriitori. Subiectul e \ntotdeauna bun, ca orice [tirea apocaliptic\, de altfel.

[i am c\teva observa]ii de fcute. S\nt critic literar at\ c\ \[i mi permite de vreo 10 ani creierul, iar de scris literatur\ o fac \ntr-un fel sau altul de c\nd m\ [tiu, ba unii m-au [i publicat. A[adar:

» O tez\ a lui Cernat e clasic\, de teorie literar\ . El spune c\ marile utopii ale marilor na]iuni dau na[tere [i marilor romane. Mai departe, nu spune clar, dar fac eu o simpl\ inferen]\, marile utopii interbelic\ [i comunist\ au produs literatur\ mai bun\ dec\ cea postnouv\zicist\ . P\ n\ aici s\ntem \ntr-un soi de spa]iu de critic\ a ideilor. Asta e, dac\ momentele mari produc literatur\ mari, n-avem ce s\ facem, trebuie s\ ne mul]umim cu literaturi mici. De [i eu pot spune, de exemplu, c\ tr\im marea utopie hedonist\ care poate da art\ pe m\sur\ - poate nu literatur\, poate film sau muzic\.

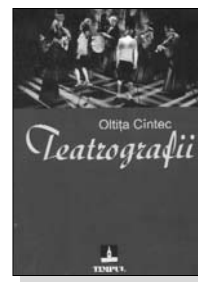
» Scriitorii tineri nu s\nt buni pentru c\ nu au „acel ceva” al marilor capodopere. Uau! Cernat face referire la Tolstoi sau Marquez, sau Proust, sau Malraux, sau Mateiu Caragiale de la noi. E superfluu. Da, \[i b\tr\ ni [i foarte buni nu vor sem\na niciodat\ cu \[i tineri [i \nc\ greu de perceput sau de acceptat. Al nevoie de receptare profesionist\ ca s\ devin\ buni. C\nd deschizi o capodoper\, de exemplu, dac\ te plictise[ti, dai vina pe tine. C\nd deschizi literatura nou\, dac\ te plictise[ti, [i-o fur\ autorul. Simplu, nu? Nu mai pot s\

citesc Tolstoi, asta ca o confesiune... Gogol, da. Tolstoi, nu.

» Cernat mai spune apoi c\ o realitate precum influen]ele pop ale tinerilor scriitori n-a fcute altceva dec\ t\ s\ d\ -uneze prestigiului [i calit\]ii literaturii. Aici z\mbesc [i spun at\te: de ce v\ vre]i at\te de rup]i de lume? Un critic mi-a repro[at faptul c\ am personaje care seam\ncu „vedete” \n cartea mea de literatur\ („Fuck the cool. Spune-mi o poveste - n.r.”, deci s\nt superficial. -i r\spund cu un calc: ia-\[i o slujb\ adevrat\! Sau enumer\ \n minte c\te personaje de acest gen g\se[ti \n mai marii prozei din ultimii 30 de ani. Voi fi fiind superficial, dar nu din pricina personajelor, s\racele. Popul relativizeaz\ valori, distruge suprema]ii \ntemeiate valoric\ \n favoarea suprema]iilor sclipicioase. Evident, face toate astea \n Vest de foarte mult timp. Dac\ literatura de acolo e at\te de bun\, \nseamn\ c\ scriitorii [i criticii au \n]eles ce se \nt\mpl\ \n jurul lor [i au scris [i despre asta. Nimic nu-i mai frumos dec\ t\ cite[ti portretul unei vedete de tabloid semnat de Jonathan Coe.

» [i aici intervine problema mediului literar rom\nesc. Este extrem de izolat, prea mul]i dintre cei care fac critic\ sau literatur\ o fac cu o arogan]\ ipotez\ : \[i care citesc nu dau doi bani pe net, tv, distrac]ii. Mai mult, pretind despre ei \n[] [i despre cititorii lor c\ toate mizilicurile astea popululare nu-i afecteaz\, c\nd de fapt ne structureaz\ pe to]i p\ n\ la un nivel unde nu mai conteaz\ dezbaterea „e bine sau e r\u”. Pur [i simplu a[a e.

SEMNAL

Oltia Cntec, *Teatrografii*, Editura Timpul, Ia[, 2008, 232 de pagini

„Marior avizat la procesul facerii teatrale, am scris de fiecare dat\ atunci c\nd materialul estetic merita aten]ie. Teatrografiile mele [i propun s\ orienteze [i al]i iubitori de teatru \n această lume complicat\, care atrage \n principal pentru c\ se bazeaz\ pe iluzie. Volumul e o suit\ de studii, cronici [i nsemn\ri teatrale realizate de-a lungul ultimilor ani, \mpr\ [tiate \n publica]ii academice ori periodice de specialitate. Ceea ce le une[te e \ncercarea de a conferi artei teatrale un spor de durabilitate, scriind despre, [i grija de a depune m\rturie c\ t\ mai exact\, dar [i de a intermedia, pe calea cuv\ntului [i a ideii, \n]iri semnificative cu creatorii [i crea]ii care conteaz\ valoric.” (Oltia Cntec)

murit literatura!

► Cernat spune c\ nu exist\ scuza „jobului” pe care mulți scriitorii o invoc\ atunci c'nd vine vorba despre timpul de creație. T.O. Bobe, un scriitor excelent, i repro[eaz\ lui Cernat acest\ indiferen\]. Eu a\ zice: marile utopii, marile regimuri se]in cu cheltui\ de la stat, inclusiv pentru scriitorii. A[a c\ [i Paul, [i Bobe au dreptate... Oricum, s'nt de acord cu T.O. Bobe c\ noi \[tia, forma] i n anii '90, ne putem defini drept \ia foarte ocupa]i s\ supravie]uim. Prea pu]ini scriitorii se recrutaaz\ din familiile bogate, deh.

„n alt\ ordine de idei, nu cred c\ tinerii sau n\c\ tinerii no[tri autori ar scrie mai bine dac\ n-ar trebui s\-[i ntre]in\ familia din job-uri, dac\ ar fi sinecuri[ti, ori sponsoriza]i de un mecen, ori de «scriitorii profesioni[ti] ce tr\iesc din propriul scris. Circumstan]e atenuante se g\sesc oric'nd [i nu are rost s\ te superi pe publicul care nu n]lege, sau pe statul care nu te pl\te]te gras [i nu te recunoa]te ca scriitor al na]iei. Altfel ajungi, mai cur'nd, s\ scrii la comand\ [i dup\ re]et\]. Pr\bu]irea importan]ei sociale a literaturii nu se rezolv\ doar prin burse, sponsoriz\ri [i sinecuri. Mai trebuie ceva, [i acel «ceva» diminueaz\ constant. Deocamdat\, literatura valoroas\ produce pe stoc, dar nu [i mai m]prosp\teaz\ suficient efectivele. S-ar putea ca peste c]iva ani s\ nregi]str\m un reviriment. Sau nu”, scrie Cernat. E clar c\ avem de-a face cu un soi de elegie pentru literaturocentrism. Eu nu mai cred n c\]r]ile-centrul-lumii. Pentru c\ mai s'nt muzici, filme [i alte faze (ca s\-l citez pe Verde]l) la fel de profunde. Iar asta nu nseamn\ „relativism”. (i ajungem astfel la o alt\ chestiune:

► Se invoc\ „marile teme” care ar face romanele mai bune. Marile teme fac toat\ mi]care cultural\ [i popcultural\ s\-[i dep\]easc\ ntr-un fel condi]ia de suport pentru distrac]ie. Mai n't i a fost povestea de amuzament sau de nfrico]are. Dup-ala s-a \cut Biblia... (i eu s'nt nemul]umit de calitatea noii literaturi, dar mai ales de calitatea literaturii care mi se v\r pe g't drept bun\]. Se public\ mult\ literatur\ [i, cum cred n regula cantit\]ii, ies unii [i foarte buni – din

p\cate, nu devin [i cei mai vizibili. Avem o re]ea critic\ slab\, cu eroi aronda]i sau pur [i simplu fanatiza]i de text. Cu asta cred c\ e de acord [i Paul Cernat. n ciuda acestor neajunsuri, accesul \sta nenorocit la orice m\ face fericit. Nu scrie un rom\an bine? Citesc zece englezi sau americani buni, nici o problem\].

Moare literatura pentru restul? Du-c\-se. Eu am apucat-o pe c'nd era n via]a [i era frumoas\].

Not\: Textul de fa]a este o versiune revizuita a post\rii „Atentie, iar ne-a murit literatura!” de pe blogul lui C. Rogozanu <http://rogozanu.blog.cotidianul.ro>

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Br\]ara vi[inie

Studenta mea poreclit\ Ashaverus a fost n Cipru pentru mai multe zile [i mi-a adus de acolo un CD cu muzica dervi[lor [i o br\]ar\ vi[inle. Despre Cipru [tia c'te ceva Ashaverus, ntruc' t nu degeaba, n fiecare an, garnisesc mntea studen]ilor mei ncep\tori cu ipostaza sumbr\ a Afroditei, numit\ Kypris, care atunci c'nd se pogoar\ prin]inuturile p\m nte[ti provoac\ dezastru erotic [i prigoan\ [i haos (vezi cazul Hipolit [i Fedra, ntruc' t e de ajuns). Povestea br\]rii vi[inii (care provine din locurile de ba[tin\ ale Afroditei Kypris) este frumoas\, drept care o spun [i eu aici, brod'nd pe marginea a ceea ce mi-a relatat Ashaverus. Se pare c\, dup\ un concert cu muzica dervi[lor n Cipru, Ashaverus a pornit-o c\tre sur[s\ ca s\ achizi]ioneze CD-uri. n timp ce discuta cu v'n]torul care era chiar interpretul muzicii cu pricina, un b\tr nel de vreo optzeci de ani, mbr\cat s\r\c\cios [i cu o desag\, a auzit spusele ashaverice: cum c\ are o profesoar\, departe (acas\) care i-a vorbit despre dervi[ii rotitori, drept care ar dori s\ i cumpere respectivei un CD. Pe care l-a [i cump\rat de altfel. Dar, c'nd s\ plece, b\tr nelul s-a apropiat de Ashaverus, a scos br\]ara vi[inie din desag\ [i i-a spus s\ i dea femeii de departe acea br\]ar\ (profesoarei pentru care fusese achizi]ionat CD-ul), ntruc' t va avea nevoie de br\]ar\ n cur'nd, pentru un soi de „chestiune” mistic\ (n\]\dulesc c\ am

priceput bine [i c\ nu elucbrez acum). (i i-a mai spus c\ br\]ara este \cut\ dintr-un lemn din locurile de ba[tin\ ale n]tunecat\ Kypris (faptul c\ este n]tunecat\ ze]a e precizarea mea!) Iar Ashaverus s-a executat [i mi-a adus br\]ara.

Ce este de nv\]at dintr-o asemenea poveste? C\ exist\ gesturi magice (fie ele confec]ionate sau nu), care au puterea s\ n]minuneze. C\ mai peste tot n via]a noastr\ semnele trebuie b\gate n seam\ [i nu alungate. Sau c\ pove]tile s'nt cele care conteaz\ pur [i simplu, indiferent de veridicitatea lor. Indiferent de procentul fanteziei care ar putea elucbra ritualic. C\, la o adic\, ne-am putea nve]m nta n pove]ti [i cuib\ri n ele pe veci. (i bine ar fi!

► Ce este de nv\]at dintr-o asemenea poveste? C\ exist\ gesturi magice (fie ele confec]ionate sau nu), care au puterea s\ n]minuneze. C\ mai peste tot n via]a noastr\ semnele trebuie b\gate n seam\ [i nu alungate. Sau c\ pove]tile s'nt cele care conteaz\ pur [i simplu, indiferent de veridicitatea lor.

RADIO ROMANIA MUZICAL
prezint\

Noua colec]ie 2008-2009

**Haute couture
clasic, jazz&more**

Din 29 septembrie

Dintre noile produse :

Drivetime
luni-vineri, ora 18.10

Muzica – o biografie
duminica, ora 10

80 de ani de radiofonie muzical\ rom\neasc
luni-vineri, ora 16.05

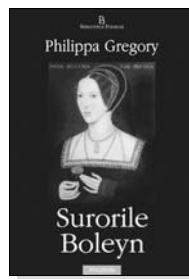
Midnight Blues
vinerea, ora 23.30

Geografii subiective
duminica, ora 17

Suplimentul de CULTURA **OSERVATOR CULTURAL** **SAPTESERI**

arhitectura **ROMPRES** **PORT.ro**

Radio România Muzical se aude n FM (97,6 \i 104,8) pe satelit \i live online muzical.srr.ro

Philippa Gregory, *Surorile Boleyn*, traducere de Anaconda M ndr\i\-Sonetto, colec]ia „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 656 de pagini, 39.95 lei

Romanul a fost ecranizat de studiourile Miramax, ntr-o produc]ie ce i are drept protagoni]ti pe Scarlett Johansson, Natalie Portman [i Eric Bana. Distins cu premiul *Parker Romantic Novel of the Year* (2002) [i cu premiul *Romantic Times* pentru biografie fic]ional\, romanul *Surorile Boleyn* (2001) descrie rivalitatea dintre Mary [i Anne Boleyn [i lupta lor pentru dragostea [i favorurile regelui Henric al VIII-lea. La paisprezece ani, Mary atrage aten]ia regelui [i, de]i c\]storia\ cu Sir William Carey, este constr\ns\ de familie, pentru care ea [i Anne nu s'nt dec' t ni]te pionii n jocul puterii, s\ devin\ amanta acestuia. Leg\]tura lor dureaz\ c]iva ani, timp n care Mary i d\ruie]te lui Henric, m\cinat de g'ndul c\ va muri fr\ mo]tenitori, un b\iat [i o fat\, Cur'nd ns\, amb]ioasa Anne reu]e]te s\ intre n gra]iile regelui [i s\-l conving\ s\ o repudieze pe Caterina de Aragon [i s\ o ia pe ea de so]ie, n ciuda m]poviririi Bisericii. Neputin]a de a-i d\ruir regelui un mo]tenitor, leg\]turile incestuoase [i adulterul [i intrigile sale o vor sorti n cele din urm\ e]afodului, dar sora ei mai t'n\, din perspectiva c\reia este povestit\ ntreaga ac]iune a c\]rii, se bucur\ de [ansa unei vie] noi, departe de str\lucirea [i prime]diile cur]ii regale. „*Surorile Boleyn* este povestea fascinant\ a unei familii rena]scitiste hot\te s\ urce c'ti mai sus cu putin\ n ochii [i favorurile cur]ii lui Henric al VIII-lea, oricare ar fi pre]ul pe care l-ar avea de pl\tit.” (Kirkus Reviews)

Am aruncat *Suplimentul de cultur* n aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTUR |
SE AUDE LA

n fiecare vineri,
de la 20.00
cu George Onofrei
[i Anca Baraboi

Dumitru Ungureanu: „Linia melodic\, textul, ritmul, dinamica, vocea rugoas\, tehnica instrumental\ impecabil\, toate acestea scot Metallica din categoria produselor de v\nzare la pachet cu ultimele gadgeturi hi-tech”.

ROCKIN' BY MYSELF
Dumitru UNGUREANU

Magie mortal\

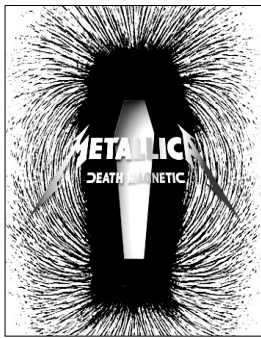
Metallica este una dintre cele mai subtile arme de propagand\!

Nimic din ce nseamn\ America n-a sc\pat ma[in]rii perfecte de f\cut bani, dar [i de impunere a standardelor proprii la nivel mondial. Cei patru tipi care urc\ pe scen\ [i „trag” bine la instrumente s\nt un mic e[an]tion al conglomeratului uman [i-al miturilor ce func]ioneaz\ n SUA. Unul ncarneaz\ tipul WASP, lider prin defini]ie (Hetfield), altul a sosit cu p[ri]n]ii din Danemarca [i a reu[itu] s\-[i m]plineasc\ visul (Ulrich), al treilea sintetizeaz\ at\tea r\c\vturi nct n-ar putea fi dec\ ticoana melancolic\ [i poetic\ a c\torva neamuri str\vechi (Hammett), iar ultimul arat\ ca un aztec n\scut de-o spaniol\ cu s\nge african, gata la nevoie s\-[i apere prin lupt\ onoarea (Trujillo). Nu [tiu dac\ acest\ mixtur\, atent cultivat\, se vrea o proiect]ie a lumii viitoare, imagina]ia unor vizionari. Dar este evident c\ numai convie]uirea dup\ norme unanim acceptate poate s\ mai salveze (ceva din) lumea noastr\, a[a divers\ cum e acum...

Istoria trupei este prea bine cunoscut\ s-o reamintesc aici. Pornit\ ca manifestare a (contra)culturii underground, cu r\dc\cini punk [i heavy-metal, n\so]it\ de toate ponoasele & foloasele a ceea ce Ulrich numea c\nd-a „un fel de via]\” (rock'n'roll), Metallica izbutea n show-biz o performan] c\ n-avea s\ treac\ f\ur\.

Dup\ ce-a v\ndut un milion de exemplare ale unui disc F|R|S|APAR| pe posturile TV comerciale, cooptarea n mainstream a pus cap\ t jocului de-a r\zvr\ tirea social\ de atunci, din 1991, odat\ cu albumul zis *Black*, Metallica este un brand comercial foarte bine c\stat. Nu mai pu]in un nume artistic valabil, cu multe [i frumoase reu[ite] care trec dincolo de negustorie [i spectacol.

Una dintre „chelle” valorii metallice se g\se[te] n versuri. Caden]a tipic\ pieselor rock se p\streaz\ n mare parte, perechile de cuvinte ri(t)mate se asambleaz\ cu linia principal\ a melodiei, melodia n sine se modific\ n func]ie de „povestea” din text. Suita de metafore percutante ce alc\tuie[te] povestea face deliciul cunosct\orilor preten]io[itu]i. n fapt, s\nt poeme veritabile pe care le-a] include, generos, n antologia de pe masa barului unde m\i fac veacul, de citit dup\ al [aptelea pahar de JD... Temele rup, a[

spune, obi[nu]in]a structurilor concuren]iale, unde ob]inerea performan]ei este regula de baz\.

Duritatea vie]ii n stilul acesta nu e atenuat\, a[a cum se f\cea n rockul mai vechi, prin nara]iuni despre *Frankie & Johnnie*, *Louise*, *Bobby Brown*, *John Wesley Harding* sau alte asemenea. Umanoidul din textele metallice este nud, lipsit de identitate, redus la actele esen]iale: foame, sete, munc\, sex, somn. Dar fiindc\ rezisten]a, ca [i performan]a, scade n timp, apare iluzia c\ sterioizii, supradoza [i lipsa de (auto)comp\ timire pot suplini ceea ce]i-e dat natural. De aici angoasa, co[m]marul, schizofrenia, moartea. *Death Magnetic*. (Warner, 2008)

A „c\nta” despre asemenea chestii este apanajul poe]ilor damna]i. Dar c\nd peste zece mii de oameni (nu to]i) tineri repet\ versurile la unison [i la „comanda” solistului vocal, agit\nd bra]ele ca manifestan]ii ndoctrina]i ideologic, undeva ceva este n neregul\.

Ce-i determi\ pe to]i ace[itu]ia, [i chiar pe spectatori din fa]a televizorului, s\ exulte? Nu simpla, incon[t]ienta defulare, nici lipsa de „spirit critic”! E vorba (spun o banalitate) de magia muzicii! Linia melodic\, textul, ritmul, dinamica, vocea rugoas\, tehnica instrumental\ impecabil\, toate acestea scot Metallica din categoria produselor de v\nzare la pachet cu ultimele gadgeturi hi-tech.

M-a pocnit ns\ un sentiment de ciud\ c\nd am v\zut videoclipul *The Day That Never Comes*. Soldatul r\nit n praful Asiei... Misiunea de ajutorare... Piesa nu-i dec\ t un fel de imita]ie sau auto-plagiere (c\ pastil\ nu-i) dup\ *One*... Propagand\, ziceam? De calitate, dar tot asta e! (Old Boys, come on!...

Giya Kancheli [i zonele lui de r\zboi

Este cu siguran]\ o nt\mplare c\ n acest moment de conflict ruso-georgian casa de discuri german\ ECM public\ ultimul CD al compozitorului georgian Giya Kancheli. El se intituleaz\ *Little Imber* [i, al\ turi de piesa principal\, figureaz\ o a doua, purt\nd un nume cu rezonan]\ stranie, *Amao Omi**.

Giya Kancheli (n\scut n 1935) este compozitorul cel mai reprezentativ al Georgiei contemporane. Crea]ia sa, asemenea celei a prietenilor compozitori pe care i revendic\ n diferite interviuri, Alfred Schnittke, Sofia Gubaidulina, Arvo Part, ncalec\ dou\ perioade, cea sovietic\ [i cea postsovietic\, de dup\ 1991. Autor al mai multor simfonii [i diverse piese mai scurte, Kancheli are n plus experien] ndelungat\ a muzicii de teatru [i film. Compozitorul tr\ie[te] de mai bine de un deceniu la Anvers. Experien]elor r\zboiului rece, celor ale r\zboaielor na]ionaliste de dup\ 1991, urmate de a[a-numitele conflicte nghe-tate, li s-a ad\ugat experien]a exilului [i

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie n]eleas\, ea trebuie ascultat\” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

a medita]iei la el. Sensibilitatea fa]\ de, precum [i percep]ia r\zboaielor de succesiv-nu ce au urmat declar\rii independen]ei republicilor postsovietice s\nt nu at\ t atenuate de privirea de la distan], c\ t marcate de visul unei lumi integrate, pa[n]ice. Spre deosebire de unul dintre interlocutorii din lumea muzical\ rus\, ahtiat dup\ putere [i gata s\ minimalizeze sau s\ justifice politica epocii Putin..., cum este dirijorul Valery Gergiev, Kancheli nu vorbe[te] n termeni de cincinal [i de o lume n perpetu\ competi]ie, cu o Rusie ce [i-ar propune s\ dep\ [easc] pe plan cultural Statele Unite [i Japonia. Dimpotriv\, cu o doz\ de mp\ciuire, este mai cur\nd gata s\ i acorde lui Gergiev toate istoriei [i a propagandei.

Little Imber, numele discului a c\ruia muzic\ este o evocare a r\zboiului [i, concomitent, o chemare la ra]iune, vine de la numele unui mic sat britanic. Situat n centrul unei zone de exerci]ii ale armatei britanice, n C\mpia Salisbury, Imber a fost transformat peste noapte, n 1943, ntr-o zon\ de r\zboi. Cei 160 de locuitori ai c\ tunului au fost evacua]i pentru a li se crea trupelor aliate anglo-americane un spa]iu de instruc]ie pentru proiectata invazie a Fran]ei [i luptele de strad\.

Dup\ r\zboi, n ciuda cererii de re\ntoarcere f\cut\ de locuitori, armata britanic\ a sechestrat terenul, r\mas p\ n\ ast\zvi o zon\ de instruc]ie. O singur\ zi pe an, locuitorilor fostului sat li se permite s\ asiste la un serviciu religios n biserica dat\nd din secolul al XIV-lea [i s\ ngr\jeasc\ mormintele familiilor.

Piesa comandat\ lui Kancheli de societatea Artangel a fost c\ntat\ pentru prima oar\ n Imber n august 2003, dup\ o negociere de doi ani cu armata. S-a vorbit mult atunci de o muzic\ religioas\, de incanta]ii [i evoca]ii ale trecutului, n favoarea accept\rii lui n pace. Citat de cotidianul „Independent”, Kancheli spunea atunci c\ „exist\ o diferen] ntre muzica religioas\ [i cea spiritual\.

Muzica mea, n mod sigur, nu este religioas\”. Ea ar fi conectat\ mai cur\nd cu capacitatea umeri de a ndura. „Nu este n mod necesar o muzic\ despre memorie [i trecut, ca o cale de a privi spre viitor. A[fi ns\ foarte fericit ns\ dac\ a[putea crede c\ tot ce s-a petrecut n trecut [i se n\mpl\ n prezent, nu s-ar repeta n viitor”.

Dup\ spusele lui Kancheli o experien]\ similar\ a avut loc n Georgia unde, nu departe de Tbilisi, armata sovietic\ a folosit pentru trageri m\ n\stirea David Garejdi, construit\ n secolul al X-lea [i a distrus mare parte din frescele de importan]\ istoric\.

Micul Imber se nfr\]e[te perfect cu *Amao Omi*, n limba georgian\, r\zboi lipsit de sens [i pe care compozitorul o vede ca pe o „pledoarie pentru pacea interior\ [i exterior\”.

n\mplarea – din nou n\mplarea – a f\cut ca premierii lui *Little Imber* s\ i urmeze, la circa o s\pt\man\ distan], premieria britanic\ a unei piese compuse n 2002. *Warzone*, la comanda Orchestrei [i a Festivalului din Rotterdam, conduse de Valery Gergiev.

Cu acel prilej, ntr-o scrisoare special\, compozitorul explica dirijorului: „Ca titlu al piesei de dedica]ie am ales cuv\ntul oset *vorzone* care nseamn\ «iubire». C\nd am scris cuv\ntul cu litere latine, am realizat brusc c\ sunetul cuv\ntului corespunde ntr-o m\sur\ expresiei engleze «zon\ de r\zboi»... A[a cum [tim, uneori e suficient un gest neg\ndit pentru a transforma dragostea ntr-o «zon\ de r\zboi». Calea n\poi de la «zona de r\zboi» la iubire este ns\ lung\ [i grea...”.

*Giya Kancheli, *Little Imber* for small ensemble, voice, children's and men's choir. Matrix Ensemble, Rustavi Choir, Children's Choir. Nika Mamanishvili, conductor. ECM 476 6398. 2008

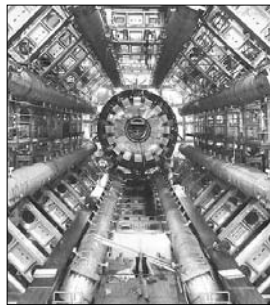

Cu încercările lui Jamie Hyneman [și Adam Savage de a vedea dac se poate zbura cu baloane cumpurate de la b'ici, [tiin]a a devenit o aventur, o surs de curiozitate s'n\toas, un sitcom în care fizica 'ns\i ne face poante.

V'n\torii de Big Bang-uri

Chiar în momentul care m\preg\team s\mi sorb zgomotos supa, mi-am dat seama c\, de 15 minute, la cantin\ se vorbea despre bosoni! Se aruncau cu aceea[și siguran]\ cu care po[ți] folosi o furculi\ pentru pe[te cuvinte precum „hadroni”, „supersimetrie”, „antimaterie” [și „accelerator”. -n luna octombrie, experimental acceleratorului de particule Large Hadron Collider (LHC) a produs un miracol aproape la fel de mare precum aflarea originii universului: ne-a determinat pe noi to[ți] s\ vorbim despre [tiin].

Extraordinar interes pentru experimentul CERN cu Large Hadron Collider se datorează și emisiunilor de popularizare a științei precum „Mythbusters”

COOLTURISME
M\dlina COCEA

La „telegazeta”, [tirea despre experimentul [tiin]ific ce [și propune s\ dezlege misterele apari]iei Universului a fost plasat\ de editori chiar nainte\ta petelor de s\ngedn din loculn]a lui Cloac\ [și a fost considerat\ mai important\ chiar dec\t un viol comis de Petric\ B. din comuna Z\reni! Desigur, nu despre [tiin] era neap\rat vorba la televizor, ci mai degrab\ despre s\fr[ti]tul lumii (culmea, mi se p\ruce c\ cercet\torii de la Geneva aveau treab\ mai degrab\ cu nceputul ei). -n rest, omenirea a urm\rit cea mai consistenta [și mai ambi]ioas\ joac\ de-a „Mythbusters”. Diferen]a dintre celebra emisiune de pe Discovery [și experimentul ce se desf\oar\ la 100 de metri sub p\m\ntul franco-elvejian, ntr-o instala]ie de 27 de kilometri, cu o vitez\ de cam 11.000 de ture de tunel pe secund\ este mai mult una de propor]ii. Altfel, ideea este aceea[și: se pleac\ de un mit, se creeaz\ condi]iile care au dus la apari]ia lui [și se verific\ rezultatele.

Mitul nostru este c\, în urm\ cu 13,7 miliarde de ani, Universul a ap\rut sub forma unei uria[șe explozii de energie pe care am botezat-o Big Bang. De aceea, în ultimii 12 ani cercet\torii de la CERN au construit un tunel suficient de mare pentru a organiza o „curs\” de particule cu viteze apropiate de cea a luminii. Din loc în loc, s\nt plasate observatoare în dreptul c\ror se vor produce ciocniri ntre particulele trimise în direc]ii opuse. -n prafu\ ce r\m\ne în jurul ciocnirilor se afl\ rezultatele care le vor permite oamenilor de [tiin] s\ strige, asemenea [tampilei cu verdict din Mythbusters, „Confirmat”, „Plauzibil” sau... „Busted”.

Antimateria rap

-n lipsa a dou\ gaze care s\ dea seara [și piperul explica]iilor, s-a improvisat un filmule] rap cu oameni de la CERN, cu siguran] mai talenta]i în domeniul lor de activitate dec\t la dans. C\ntecului, v\zut de peste trei milioane de vizitatori pe YouTube, l\mure[te] onorabil cam tot ceea ce era de l\murit: materie creat\ din nimic, conservarea energiei, antimaterie, Big Bang, ioni, particula Higgs [și alte dimensiuni.

Cu siguran], istoria [tiin]iei le va fi recunoscutoare cercet\torilor din 60 de]ri care au participat în proiectul accele-

ratorului de particule LHC. -ns\ un pic de recuno[știn] merit\ [și Jamie Hyneman [și Adam Savage. Cei doi prezentatori de la emisiunea „Mythbusters” s\nt simbolul unei realiz\ri extraordinare: de la Discovery Channel ncoace, s-a [ters din mintea noastr\ adjectivul „plicticoas\” din vecin\atea substantivului „[tiin]”. Cu încercările lor de a vedea dac se poate zbura cu baloane cumpurate de la b'ici sau dac\ cineva chiar poate alerga în fa]a unei d're de dinamit\ pentru a o stinge nainte\ s\ se produc\ explozia, [tiin]a a devenit o aventur\, o surs de curiozitate s'n\toas, un sitcom în care fizica 'ns\i ne face poante. Iar faptul c\ a nceput s\ ne plac\ [tiin]a este dovedit [și de emisiunile din ce în ce mai numeroase care ne arat\ „ce se n\mpl\ c\nd...” („Branian”, „Smash Lab”, „Dr. Science” etc.)

Revenind la acceleratorul de particule, ce anume se n\mpl\ c\nd ciocne[ti] dou\ raze cu particule atomice venind din direc]ii opuse aproape cu viteza luminii - ei bine, asta nici nu s-a ncerat nc\! Pu]ini [tiin]ici primele ciocniri vor avea loc c\ndva, la nceputul s\pt\m\ nii viitoare. P'n atunci (sau poate [și dup\ aceea), a]a cum era unul din cele mai inspirate titluri ale zilei de 10 septembrie, „Secretul Universului r\m\ne în continuare secret”.

VOI N-A}I -NTREBAT
f\ r\ zah\ r V | R | SPUNDE

BOBI

Planning pe termen mediu

-n u]a biroulul directorului se auzi\ trei b\i\ scurte. Un fin cunosctor al fenomenului [și poate da seama despre inten]iile cuiva dup\ felul în care bate la u]. Iar în cazul nostru nu p\rea un ciocnit nervos, revendicativ, ci mai degrab\ unul intelectual, nep\tima]. Domnul D\ r\boi stinse cea de-a [aisprezecea]igar\ din ziua aceea [și, dreg ndu-[și vocea, [și nghii flegma [și invit\ musafirul în birou:

- Da, v\ rog!
- Bun\ ziua, domnu' director. M\ numesc Eusebiu Stan [și lucrez la Coca-Cola.

- A]a.
- Am venit în leg\tur\ cu copilul, pentru nscriere în clasa I. Vreau s\ aflu c\ teva detalii despre [coala asta.
- [și ce anume a]i dori s\ [ti]i? A fost nfiin]at\ în 1976 [și reconstruit\ dup\ cutremur. Pere]i]apeni, beton armat, nici m\car semnalul la mobil nu p\trunde.

- Asta e bun, fiindc\ vede]i cum e cu nebulina asta cu avioane care cad în cap la oameni, nu vreau s\ risc via]a copilului. Termosistem are?

- L-am facut ast\ prim\var\, nc\ nu [tiu cu c\ t se va reduce consumul de gaze, dar vom...

- Important este c\i cu sc\ r], c\ a]tia se joac\ prin pauz\ în curtea [colii [și se mai dau cu capul de zid, m\car amortizeaz\! Treaba asta cu gazele m\ cam nelini[te]te... nu a]i putea electric? S\ nu scape niste supape [și s\ moar\ vreun copil.

- [șincer, nu m-am g\ndit la asta. O s\ vorbesc cu \]tia de la Consiliul Local, dar la cum i [tiu de c\c\vnari... mai ales secretarul...

- Mai cunosc [și eu c\ teva persoane.
- D\i dracului, domnu' Stan. C\ m-am rugat de ei s\mi schimbe mochețele...

- P\i, la copilul meu în clas\ p\rin]ii vor cump\ra [și mochețele. [și draperii. Trebuie s\ ne implic\m, mai ales c\ [și eu [și so]ia lucr\m la Coca-Cola, nu se pune problema. Ave]i rezultate cu [coala, pe la olimpiade, ceva diplome, recunoa[tere de la inspectorat?

- Cum s\ nu! [și scoate din sertar un dos\roi care p\rea c\ include marile realiz\ri ale institui]ei. La uita]i aici: Popu[o]i Greta, locul doi la [ah, Nica Petru - locul unu pe jude] la Botanic\, Ilie Tostoman - pictur\.

- Teren de sport?
- Bine n]eles, avem [și echip\ de handbal a [colii.

- A, nu prea m\ tenteaz\ sportul, copilul trebuie s\ nve]e. Asfalt sau gazon?

- Asfalt.
- Poate vorbim cu p\rin]ii [și punem gazon sintetic, s\ nu-[și rup\ genunchii.

- Mai degrab\ ni]te echipamente de handbal, eventual cu Coca-Cola.
- Vedem noi. S\ [ti]i c\ mi place [coala. E aproape, e curat\, nu am v\zut golani... cred c\ voi opta pentru ea.

- Foarte bine, doar c\ trebuie s\ va gr\bi]i, cererea e mare. B\iat sau fat?

- Nu [tiu. So]ia mea e la ovula]ie [și cred c\ în seara asta o s\ d\m lovitură. Am vrut s\ m\ asigur c\ dac\ r\m\ne gravid\ putem da copilul la o [coal\ bun\.

Suplimentul de CULTURA

Marc\ nregistra\ - Editura Polirom [și „Ziarul de Ia]”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Ia]”. Se distribuie gratuit mpream\ cu „Ziarul de Ia]”.

Adres\ : Ia]i, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin L\z\rescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor [ef: George Onofrei

Redactor [ef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redac]e: Florin Iorga

Rubrici permanente:
Adriana Babe]i, Bobi [și Bobo (F\ r\ zah\ r), Emil Brumar, Ruxandra Cerseranu, Emilia Chiscop, M\dlina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ion]i], Florin L\z\rescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vic\.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozaanu, Bogdan-Alexandru St\nescu.

Muzic\ : Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias, Caricatur\ : Lucian Amarii (Jup), Grafic\ : Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Edi]ia de Ia] : Diana Soare

Edi]ia Na]ional\ : Elena V\ld\reanu, R. Chiruj\, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribu]e / Abonamente: Mihai S\rbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultur\” este nscris în Catalogul presei interne la pozi]ia 2378. Pentru abonamente v\ pute]i adresaoric\vei Agen]ii Rodigeti din]ar\ sauoric\trui oficiu po]tal. C\ititorii din str\in\tate se pot abona la adresa: export@rodigeti.ro

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridic\ pentru con]inutul articolelor [și apari]ne autorului *, Suplimentul de cultur* utilizeaz\ fluxurile de [tri Newsin * Manuscrisele primite la redac]e nu se napozilez\

EN] ICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Pesc\ru[ul Jonathan

Koons

-I [tim cu to]ll pe francezi: dac\ te v\ad c\ urcl\ n\ bateau-mouche\ n\ timp ce molf\ un McServ\, str\m\ b\ din nas [i se uit\ la tine cu dispre]. Sau poate doar ni se pare c\-i [tim. Altfel cum am putea explica expozi]ia proasp\t deschis\ la Versailles – prima retrospectiv\ pe sol european a operei maestrului kitsch new-yorkez, Jeff Koons, unul din cei mai bine v\ndu]i arti[ti contemporani? S\ zicem c\ p\nt]i] 13 euro jumate ca s\ vizi-ta]i magnificul castel de secol al XVII-lea. [i, n\ loc s\ reg\si]i decorurile la care v\ a[tepta]i deja, da]i peste: un imens homar ro[u ag\]at de tavan, un uria] iepure gonflabil, ni[te aspiratoare de acum 30 de ani, un Michael Jackson and Bubbles din por]elan sau celebrul Split Rocker, un animal de 12 metri n\]ime [i 11 tone, f\cut din mu[cate [i petunii, jumate dinozaur, jumate ponei (comme quoi, poneiul are toate [ansele s\ devin\ Animalul feti] al arti[tilor contemporani!). Dac\ a]i fi o doamn\ de 38 de ani din Canada, a]i zice: „N-am f\cut tot drumul \sta ca s\ v\ad un homar pe care pot s\-l cump\vr din orice benzin\rie [i s\-l pun la mine n\ piscin\!”. Dac\ a]i fi pre[edinte]a Uniunii Na]ionale a Scriitorilor din Fran]a (o grupare conservatoare [i ni]el monarhist\), a]i organiza mai\ nt\i un protest minor, pentru a declara apoi c\ „aceas-ta expozi]ie e un sacrilagiu [i o insult\ la adresa simbolurilor Republicii [i artei sale”. Dac\ v-a]i numi Didier Ryckier [i a]i fi critic de art\, a]i scrie: „Parc-o [i v\ad pe Cicciolina n\ patul lui Ludovic al XIV-lea” (nu trebui s\ uita]i] c\ starul porno a fost la un moment dat nevasta lui Koons). E clar c\, n\tr-un fel, Koons a nimerit unde trebuia: dou\ tipuri diferite de exces s-au\ nt\lnit\ n\tr-un spa]iu al opulen]ei, nu-i nimic r\vu\ n\ asta. [i, ca s\ fim sinceri, ca s\ p\trunzi n\ selecta curte a Regelui Soare, nu]i se cerea deloc s\ ai bun-gust, s\ fii cump\vtat sau rezonabil. Dimpotriv\.

De aceea, dac\ a]i fi Koons\ nsu]i, a]i zice: mi-am conceput retrospectiva ca pe „un dialog cu decorul”, pentru c\ „arta modern\ e n\ preamare m\sur\ prizonier\ a prezentului”. Dar dac\ a]i fi Ludovic al XIV-lea, s\ nt\ convins\ c\ nu v-ar deranja s-o g\si]i pe Cicciolina la dvs. n\ pat, iar homarul ag\]at de tavan i-ar aduce excentricului ei autor cel pu]in onoare de a asista la ritualul matinal de toalet\ a Regelui.

-n ziua de 11 septembrie, la ora 9.41.15, Richard Drew, fotograf de mizerie, s-a nimerit pe l\ng\ World Trade Center, n\ mul]imeea care privea disperat\ [i neputincioas\ primul turn arz\nd. C\nd oamenilor li s-au t\iat picioarele la vederea celor care n\cepuser\ s\ se arunce n\ gol, Richard Drew [i-a f\cut meseria: a pus aparatul la ochi [i a ap\sat pe declan[ator.

A]a a ap\rvut cel mai cunoscut instantaneu al atacurilor de la WTC, fotografia The Falling Man. Publicat\ de un ziar pe dou\ pagini, ea a fost pe urm\ evitat\ de secretarii de redac]ie din pricina respingerii aproape unanime a cititorilor. Ace[ti]a au g\sit poza indecent\ pentru c\ surprinde ultimele clipe – disperate – din via]a unui om. Redac]iile au promovat fotografii cu pompieri salvatori ie]ind din praf ca de pe front, l\ s\ndu-i la o parte pe ru]ino]i defenestra]i. Azi, The Falling Man a intrat n\ colec]ia fotografiilor memorabile din toate timpurile. Dar nu despre recorduri vreau s\ vorbesc.

FILM
Iulia BLAGA

dedus c\ luca restaurantul „Windows of the World” [i, prin eliminare, i-a aflat identitatea. Dar c\nd a mers acas\ la familia acestuia, nici so]ia, nici ficele b\rbatului n-au vrut s\ se uite pe fotografie [i nici s\ presupun\ m\car c\ b\rbatul s-ar fi putut arunca de la geam. Ne iubea, n-ar fi putut s\ ne fac\ asta, a spus so]ia. Nu era doar credin]a c\ sufletele sinucig]ilor nu ajung n\ rai, ci mai ales convingerea p\m\ntean\ [i de bun-sim] c\ nu-i faci s\ sufer pe cei care te iubesc [i pe care pretinzi s\-i iube]ti. Ideea c\ b\rbatul s-ar fi putut sinucide nu-i permitea familiei s\-i fac\ dolii.

Instantaneul lui Richard Drew are n\ el at\ta lini]te\ nc\t devine hipnotic

Paul Junod a c\utat [i alte cazuri de persoane care [i hot\ r\ser, destinul azv\rlindu-se n\ gol. A dat peste un b\rbat care presupune c\ so]ia lui s-a aruncat de la etaj. A g\sit ni]te fotografii unde spune c\ a recunoscut-o n\ geam [i, pe urm\, n\ aer. [i-ar dori ca ea s\ fi sf\r[it a]a, pentru c\ ar fi suferit mai pu]in. S\nt convins c\, dac\ s-a aruncat de la geam, sal-

tu] ei a avut ceva lini]tor, c\ n-a suferit, spune b\rbatul n\ film, [i z\mbe]te cu vagi umbre de lacrimi.

P\ n\ la urm\, Junod a reu-]it s\-l conving\ pe buc\tarul-ef al restaurantului de la etajul 106 (care supravie]uise pentru c\ avusese or\ la oftalmolog) s\ arunce o privire pe fotografie. El l-a recunoscut pe cel care, p\ n\ la ora actual\, e cel mai probabil b\rbatul din fotografie. Jonathan Briley. Avea 43 de ani [i era inginer de sunet la restaurant. Era un tip mi]to, plin de poante [i de energie. R\de n\ toate pozele pe care familia lui le]ine n\vmate acas\.

Tat\l lui era predicator. Pe 11 septembrie, seara t\rziu, cum Jonathan nu se n\torse acas\, tat\l a str\ns familia [i s-au rugat c\teva ore, cer\ndu-l lui Dumnezeu s\ le arate unde e Jonathan. A doua zi diminea]a a sunat FBI-ul s\ le spun\ c\ au g\sit un cadavru care ar putea fi al lui Jonathan. Familia a considerat c\ Dumnezeu f\cuse un miracol. Sora lui Jonathan, Gwendolyn, spune n\ film c\ ei nu v\d gestul lui Jonathan ca pe o sinucidere. Ei cred c\ Jonathan [i-a luat destinul n\ propriile m\ini [i c\ a c\zut n\ bra]ele lui Dumnezeu.

Ce nu apare n\ film e faptul c\ Jonathan avea astm [i nu putea respira un aer nc\rcat de fum. Cine poate [ti ce a fost n\ sufletul lui? -]i trebuie mai mult curaj s\ te arunci de la etajul 106 dec\t s\ a[te]p]i s\ arzi de viu, sper\nd p\ n\ n\ ultima clip\ c\ vei fi salvat. Nu percepem tragedia c\nd ea e n\ desf\lurare, dar unii oameni au capacitatea s\ n]leag\ [i s\ aprecieze dezn\m\ntul. Poate c\ Jonathan Briley a fost unul dintre ei.

Cazurile copiilor care se arunc\ de la geam ca s\ vad\ dac\ pot zbura au n\ ele ceva sf\ [ietor, pentru c\ s\nt o combina]ie de candoare, incon[ten]en]\ [i siguran]. -n inocen]a lor, ace[ti] copii [tiu c\ pot zbura. The Falling Man ar putea la

fel de bine s\ se numeas\ The Flying Man, dac\ n-ar suna foarte cinic. Dar instantaneul lui Richard Drew are n\ el at\ta lini]te\ nc\t devine hipnotic. Corpul e n\ntins, pare relaxat [i mp\cat, iar c\derea lui vertiginoas\ e suspendat\ n\ timp [i spa]iu. Nu mai e un om care moare, ci un om care n-o s\ mai moar\ niciodat\.

E genul de fotografie despre care te fere[ti s\ spui c\ e frumoas\ (su-n\ indecent s\ o discu]i) n\ termenii de ritm [amd], dar care te b\ntuie pentru c\ b\ntuie[ti n\ ea secrete capitale pentru noi to]i.

Richard Drew n-a immortalizat imaginea disperat\ a cuiva care a renun]at la via], ci imaginea calm\ a unui om care [i-a acceptat destinul.

Oblomov repovestit

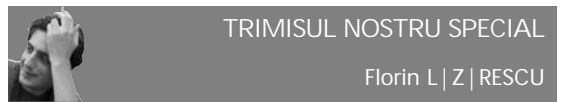
Am citit eu odat\ o carte, cre\ c\-i singura carte citit\ cap-coad\ [i slingura care mi-a p\c\ut. Ne-a luat profa de rom\ n\ [i ne-a dus la bibliotec\, eu n\ alegem c\r]i. Am umbat [i eu aiurea printre rafturile alea pr\voase [i trebuia musai s\-mi iau ceva... M-am speriat c\nd am v\zut acolo c\te tone de h\rtie m\zgn\l\t zac n\ghesuite n\tr-un singur loc. [i mie nu-mi place s\-mi fie fric\.

-n]elegi? M-am speriat de rafturile alea pr\fuite, de tonele alea de c\r]i [i asta nu mi-a venit u]or de n]ghi]it. M-am enervat, mi-am ales cea mai groas\ carte care mi-a c\zut n\ fa]a ochilor. Pe-asta o vreau, s\ m\ ia naiba dac\ nu-s\ n\ stare s\ citesc c\r]oiul de la prima p\ n\ la ultima

pagin\, fr\ s\ sar vreun r\nd. A]a mi-am zis...

Profa a r\ s de mine, mi-a zis c\ eu n-am r\bdare s\ r\foiesc o carte cu poze, dar s\-mi]in nasu\ n\ c\r\mida aia de h\rtie. Unde mai pui c\ n-am s\ n]eleg o iot\, c\ acolo scrie pentru oameni de]tep]i... M-am enervat [i mai tare. Am luat c\r]oiul [i s\ m\ ia naiba dac\ nu l-am citit de la prima [i p\ n\ la ultima liter\! Bine, mi-a trebuit o iarn\ n\treag\, dar le-am ar\at la to]i c\ nu s\nt un c\c\cios... Era un tip, un boier mare, tr\ia n\ Rusia, parc\.

Afar\ n\gingea, frig-frig, de te caci pe tine, [i el st\tea tolnit n\ patul lui c\lduros [i nu voia s\ se scoale nici n\ ruptul capului. Tr\gea

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin L. Z. RESCU

servitorul de el – ce mi-a priit servitorul, l\ durea n\ pai]pe de st\p\ n-su,]ipa la el, l\ be]teala n\ sinea lui, c\ nu poate de grij\ boierului s\ doar-m\ [i el lini]tit pe cuptor –, da\ boierul nimic. „Mai t\rziu, mai t\rziu”,]ipa tipul. Apoi, n\cep s\ apar\ tot felul de cretini – ce mi-a p\c\ut cum i n]jura servitorul [i pe]tia! – care-icer parole boierului, dar boierul nici nu se s\chise]te s\ se r\dice din pat. -i trateaz\ cu flit pe to]i. „Mai departe, stai mai departe, vii de afar\, aduci frig!”.

le zice boierul. [i tot a]a, dac\ po]i s\ crezi, jumate din c\r]oiul]a poveste]te cum s\ boierul n\ pat [i nu vrea s\ se scoale.

Verbe]te cu cretinii, le d\ bani, l\ fraieresc, dar el nu vrea s\ se scoale din pat.

Mi-a fost mi] de boier, c\ iese p\ n\ la urm\ din pat, nu mai]in minte ce m]peni face, la un moment dat se ndr\gostete de una, devine [i el mai viot, mai s\l]tre], da\ aia-l fraiere]te, [i el se culc\ din nou, [i cretinii de la n\ceput l\ fur\ to]i banii, [i el moare. Da\ mi-a p\c\ut c\ era un tip valabil, l\ durea n\ pai]pe de lume. Tr\ia singur, cu tot ce avea n\ capul lui... Asta e singura carte pe care am citit-o cap-coad\, le-am ar\at eu c\ pot s\ fac ce am chef, s\ nu se pun\ nimeni cu mine!

